

1 srijeda, 21.02.2007.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženi su ušli u sudnicu]
4 [Svjedok je ušao u sudnicu]
5 ... Početak u 09.13h
6 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Međunarodni krivični sud za
7 bivšu Jugoslaviju zasjeda. Izvolite sjesti.
8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo tajnice, dobro jutro. Molim
9 Vas, najavite predmet.
10 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude. Ovo je
11 predmet IT-05-88-T, *Tužilac protiv Vujadina Popovića i ostalih*.
12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala lijepo. Svi optuženi su
13 prisutni. Svi timovi Odbrane su tu. Svjedok je tu. Gospodin McCloskey je
14 prisutan u ime Tužilaštva, a u ime Odbrane prisutan je i vještak za sudsku
15 medicinu, gospodin Dunjić.
16 Profesore, dobro jutro.
17 SVJEDOK: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine predsjedavajući.
18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Za zapisnik, želim samo da objasnim
19 zašto počinjemo 15 minuta kasnije. To je zato što smo obaviješteni da su
20 jutros neki članovi timova Odbrane najavili - ne znam ko je u pitanju tačno
21 - ali su najavili da imaju namjeru da koriste neka dokumenta, a svjedok nije
22 imao sa sobom ta dokumenta kada je stigao, tako da smo mu omogućili da se
23 vrati u hotel i donese ta dokumenta. I, koliko smo shvatili, on je to i
24 učinio.
25 SVJEDOK: [simultani prevod] Jesam, gospodine predsjedavajući.
26 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.
27 Gospodine McCloskey, izvolite.
28
29
30

1 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Gospodine predsjedavajući, ja sam
2 završio, s obzirom da je ovo svjedok po pravilu 92bis, i on je spreman za
3 Odbranu.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Tako sam i shvatio, ali sam htio da
5 provjerim, Vi nemate dalja pitanja?

6 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Nemam više pitanja.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ko će biti prvi? Gospođa Condon.

8 GĐA CONDON: [simultani prevod] Ja mogu da kažem da je to bio moj
9 zahtjev, da profesor Wright donese svoje zabilješke.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Nije uopšte važno čiji je bio
11 zahtjev. Dokumenti su tu i to je legitiman zahtjev i to smo ispunili.

12 GĐA CONDON: [simultani prevod]

13 SVJEDOK: RICHARD WRIGHT [nastavak]

14 Unakrsno ispituje gđa Condon:

15 P: Professore Wright, kada je Tužilaštvo, odnosno Međunarodni sud prvi
16 put zatražio od Vas da se angažujete na iskopavanju lokaliteta?

17 O: Kojeg lokaliteta?

18 P: Koji je bio prvi lokalitet?

19 O: Koji je bio prvi lokalitet - to je bilo u Brčkom i, ako se dobro
20 sjećam, to je bilo u aprilu 1997. godine.

21 P: To nije grobnica koja se odnosi na ovaj predmet. Ali, kada je u
22 pitanju ovaj predmet?

23 O: Kada je u pitanju ovaj predmet, prvi lokalitet na koji smo otišli
24 je bila brana, ja sam to nazvao "Crvenom branom", i to je bilo u aprilu
25 1998.

26 P: U redu, hvala. Prije nego što ste otišli na taj lokalitet, koje
27
28
29
30

1 informacije, kakav *briefing* ste imali, kakve informacije ste dobili od bilo
2 kojeg istražitelja Međunarodnog suda?

3 O: Pa, rečeno mi je da se smatra da je to mjesto na kojem je došlo do
4 pogubljenja i da su tijela ukopana u jednu grobnicu pred branom - to je,
5 onako, jedna stjenovita platforma ispred brane - i da je grobnica
6 prekopavana, da je, kao i druge primarne grobnice, iskopana i da su tijela
7 odnesena na drugo mjesto.

8 I, kada smo mi počeli iskopavanja, uskoro smo zaključili da je zaista
9 grobnica bila iskopavana i da je ona, praktično, oskrnavljena, da su neki
10 dijelovi tijela ostali, ali ne svi, i ja sam rekao istražitelju da se ja ne
11 slažem sa tim da je to potpuno iskopana primarna grobnica. I mi smo onda
12 otišli, pogledali smo snimke iz vazduha koje su nam obezbijedili ljudi koji
13 su ih napravili, mislim da to nisu bili istražitelji, i tada smo vidjeli da
14 je u oktobru ustvari prvi put kopana, dirana ta grobnica. To je prvi posao
15 koji sam ja obavio.

16 P: U redu. Da li je izvor prvobitnih informacija bio gospodin Ruez,
17 glavni istražitelj?

18 O: Da, uglavnom je to bio gospodin Ruez.

19 P: Da li je on bio prisutan kada ste prvi put iskopavali tu grobnicu
20 na "Crvenoj brani"?

21 O: Svakako djelimično, ne mogu da se sjetim da li je često dolazio.
22 Nije bio tamo sve vrijeme.

23 P: U redu. Ako mogu samo da se vratim na trenutak na Vaš odgovor, da
24 je Vama prvobitno rečeno da to nije dirana primarna grobnica, je li tako?

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, tako je.

2 P: I to je bilo na osnovu informacija do kojih se došlo na osnovu
3 snimaka iz vazduha, kako ste Vi to shvatili?

4 O: Da.

5 P: I, kao posljedica Vaše procjene na samom lokalitetu, Vi ste
6 zaključili da to nije tačno?

7 O: Na osnovu samog iskopavanja.

8 P: Da li je moguće uopšte doći do takve procjene, a da se pri tome ne
9 vrši ekshumacija? Da li je uopšte moguće? Malo ću pojasniti svoje pitanje -
10 da li je uopšte moguće doći do takve procjene, da je grobnica sekundarna
11 grobnica, a da se pri tome ne obavi potpuna ekshumacija?

12 O: Mogu li da naglasim da je to primarna grobnica. Da li je ona bila
13 oskrnavljena ili ne, to se može vidjeti čak i na osnovu ispitivanja same
14 površine. Nikad se nije ni mislilo da bi ona mogla biti sekundarna grobnica.
15 To je bila primarna grobnica i meni ne bi bilo lako da donesem takvu
16 procjenu, a da pri tome nisam ispitao samo tlo.

17 P: Dakle, da pojasnimo: Vaša prvobitna procjena je da je to bila
18 neoskrnavljena primarna grobnica, dok niste pogledali, počeli sa
19 ekshumacijom, i zaključili da je riječ o oskrnavljenoj primarnoj grobnici?

20 P: Mogu li sada da Vas pitam, ta informacija koju ste Vi dobili od
21 gospodina Rueza, da je ta brana bila mjesto masovnog pogubljenja, da li ste

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Vi tu informaciju dobili prije nego što ste došli na samo mjesto
2 iskopavanja?

3 O: Da. Neke informacije sam dobio od istražitelja, da. I to na svakoj
4 lokaciji.

5 P: Da li se može reći da, prije nego što biste Vi došli na bilo koji
6 lokalitet, bilo Vam je savršeno jasno da svaki put kada iskopavate te
7 grobnice Vi otkrivате žrtve masovnog pogubljenja? Da li je to fer procjena?

8 O: Ne, nije to fer procjena. Meni je bilo savršeno jasno u glavi da
9 ja moram potpuno da se odvojim od onoga što mi je rekao istražitelj. Recimo,
10 u jednoj situaciji ja se nisam složio sa istražiteljem, u vezi sa
11 porijeklom. Za grobnicu Čančari 3 rečeno mi je da to potiče iz jednog mjesta
12 pogubljenja i primarne grobnice, a rekao sam da mora da postoji i druga
13 grobnica, da je bilo drugo mjesto pogubljenja i da to nije pronađeno.
14 Kasnije je pronađeno i ja sam tražio da me odvedu na to mjesto, tako da mogu
15 da se pripremim, da pripremim opremu, da pripremim ljudstvo i da vidim šta
16 ću da nađem.

17 P: Nisam, profesore, željela da kažem da ste Vi na bilo koji način
18 bili pijun istražitelja. Ono što ja sugerišem ili što Vas, možda, pitam je
19 sljedeće: u tim grobnicama, gdje ste pronašli žrtve kojima nisu bile vezane
20 oči i kod kojih nije bilo ligatura, da li Vam je ikada palo na pamet da
21 žrtve koje ste otkrivali su možda poginule uslijed konflikta ili borbenih
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1   dejtava? Da li Vam je to ikada palo na pamet?

2   O: Ja sam razmišljao o svim mogućnostima u vezi s ovim grobnicama
3   jer, na primjer, mislio sam da možda mogû da potiču još i od početka rata,
4   1992. godine. Mi smo uvijek tražili dokaze i testirali različite mogućnosti.
5   Međutim, na osnovu saznanja koja sam ja imao, nisam bio u mogućnosti da
6   otkrijem ono što Vi nazivate žrtvama borbenih dejstava. Na osnovu mojih
7   zapažanja, ja tako nešto nisam mogao da primijetim. Međutim, to je bio posao
8   onih koji su to radili u mrtvačnici, da bi utvrdili uzroke i načine smrti.

9   P: U redu. Vi ste upravo nešto rekli o datumima u vezi sa tim
10   grobnicama. Da li je postojao neki metod koji se primjenjivao na bilo kojem
11   od lokaliteta, da li ste Vi bili odgovorni za određivanje datuma, vremena
12   kad je došlo do stvaranja te grobnice?

13   O: Pa, to ne bi bilo tehnički moguće, koristeći obične metode koje su
14   na raspolaganju arheologiji, odnosno arheologu. Jedini način koji sam mogao...
15   što sam mogao da uradim je da napravim spisak artefakta koji su nađeni u
16   grobnici; mnogi od njih su obezbjeđivali vezu sa Srebrenicom, uključujući i
17   neke isprave koje su kasnije pronađene i detaljno pregledane. Ali, da sam
18   našao neke dokaze koji bi bili suprotni onim informacijama koje mi je dao
19   istražitelj, ja bih cijelu stvar zaustavio i sazvao konferenciju svih
20   uključenih u to. Međutim, nikada nije do toga došlo.

21   P: U redu. Vi ste jučer rekli da je Vaša uloga uglavnom bila - ako
22   sam ja dobro shvatila, ako ne, ispravite me ako sam pogrešno shvatila -
23   dakle, Vaša je prva uloga bila da izvučete sve artefakte koji su Vam mogli
24   pomoći da identifikujete žrtve, je li to tačno?

25   O: Redoslijed moje odgovornosti u vezi sa grobnicama je bio prvo da
26
27
28
29
30

1 se iskopaju grobnice, da se otkriju tijela, da se ona smjeste u vreće za
2 tijela, i da se otkriju artefakti i da se oni stave u vreće, i da se onda
3 sve to uputi u mrtvačnicu na ispitivanje.

4 Mi smo posebno obraćali pažnju na dokumenta i na čuvanje svih tih
5 artefakta i dokumenata jer, kad se sve to izloži atmosferskom uticaju,
6 dolazi do raspadanja, tako da smo mi slikali sve što smo pronalazili kako bi
7 se to kasnije moglo proučavati.

8 Moj posao je bio, također, da se pobrinem da sva tijela idu u kamion
9 hladnjaču i da se odvozi u mrtvačnicu zajedno sa dokumentacijom.

10 P: U redu. A sada bih željela da sugeriram, profesore, da malo
11 usporimo, i Vi i ja, zbog prevodilaca.

12 O: Svakako.

13 P: Kada je riječ o artefaktima, vađenju artefakata, da li je
14 postojala neka kontrolna lista ili neki metod koji ste primjenjivali u vezi
15 sa onim što ste smatrali značajnim ili niste smatrali značajnim?

16 O: Mislim da bi bilo ispravno reći da, u slučaju lokaliteta u
17 Srebrenici, svi artefakti su prikupljeni i to bi uključivalo odjeću,
18 dokumenta. Izuzetak je bio Čančari 3, jer tu su bile stotine komada
19 razbijenog stakla i nismo ih sve skupljali. Mi smo samo uzeli uzorak. Ali,
20 po pravilu, svaki artefakt bi se uzeo, zaveo u evidenciju, evidentirao,
21 zatim pregledalo mjesto gdje je pronađen, zapisao u evidenciju broj,
22 redoslijedni broj po kojem je pronađen, zapakovao, poslao u mrtvačnicu i oni
23 koji su bili odgovorni za mjesto zločina bi bili zaduženi za čuvanje tog
24 materijala.

25 P: Dozvolite da Vas pitam, da li imate fotokopije Vaše dvije zbirke
26
27
28
29
30

1 ličnih zabilješki sa tih lokaliteta?

2 O: Da. To su moje lične sveske i sav materijal je zavođen vrlo
3 sistematski, i tu su bila moja zapažanja.

4 P: Čini se... mogu li Vas zamoliti da pogledate prvu svesku i, ako ja
5 dobro čitam Vaš rukopis, čini se da je riječ o stranici 68? Subota, dvadeset
6 i peti.

7 O: Da.

8 P: Da li to imate pred sobom?

9 O: Da.

10 P: Meni nije teško da čitam Vaš rukopis, ali da li biste mi mogli
11 pomoći i reći da li tu piše: "Procjena stvari i identifikacija predmeta"?

12 O: Da, to se odnosi na lokalitet na brani i na izdvojene objekte,
13 odnosno dijelove odjeće koji su pronađeni u popunjenoj rupi na mjestu brane.

14 P: U redu. Možda možete da nam pročitate šta tu piše?

15 O: "Sortirana odjeća u A, oni koji možda identifikuju A

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 fotografisani, popisani po stavkama i zadržani. Oni koji nemaju dokaznu
2 vrijednost vraćeni u grobnicu, fotografisani ili vraćeni. Cipele zadržane da
3 bi se očistile."

4 /prevod engleskog transkripta: "Komadi odjeće sortirani u: A, oni
5 koji mogu pomoći u identifikaciji su fotografisani, obilježeni, zavedeni i
6 zadržani; B, oni koji po našem mišljenju neće pomoći u identifikaciji i
7 nemaju dokaznu vrijednost su vraćeni u grobnicu i sâmo vraćanje je
8 dokumentovano fotografijama. Sve cipele zadržane radi čišćenja."/

9 P: U vezi sa ovim drugim zapažanjem, možete li mi reći koji ste
10 kriterij primijenili u vezi s tim da li je nešto relevantno ili nije?

11 O: Kriterij koji smo po pravilu koristili, i mislim da je to bilo
12 samo u slučaju kada ne bismo sve zadržali, u slučaju odjeće, recimo džemperi
13 koji su ručno pleteni, mi smo smatrali da je to nešto što može pomoći
14 prilikom identifikacije ali, recimo, farmerke koje su fabričke proizvodnje i
15 samo su jedne od hiljadu takvih, i ako nisu na sebi imale ime ili bilo šta
16 što bi se moglo povezati s određenim pojedincem, onda nismo smatrali nečim
17 što bi moglo pomoći da se identifikuje. Ali, ručno pleteni džemperi i
18 neobične jakne, smatrali smo da nam to može pomoći prilikom identifikacije.

19 P: Mogu li Vas sada zamoliti da pogledate stranicu 206 iste sveske?
20 Da li to imate pred sobom?

21 O: Da.

22 P: To je u vezi sa kojim lokalitetom?

23 O: CR 12, to je put Čančari 12 lokalitet, mislim. Moram malo da
24 pogledam. Treba mi samo jedan trenutak da utvrdim o kojem je lokalitetu
25 riječ. Koji ste mi broj dali, molim Vas?

26 P: 206.

27 O: Da, to je CR 03, to je Čančari put 3.

28

29

30

1 P: I, na dnu te zabilješke, Vi ste naznačili da je tu bilo odjeće za
2 koju ste smatrali da nije relevantna.

3 O: Ne, samo da vidim da li čitamo istu stranicu. Ja sam napisao:
4 "Odjeća od prosječno osmogodišnjeg ili dvanaestogodišnjeg... ne povezuje se sa
5 kostima." /prevod engleskog transkripta: "Odjeća djeteta od oko osam godina
6 i kosti djeteta od oko dvanaest godina ne odgovaraju jedno drugom, nisu
7 povezani."/ A zapamtite da je riječ o primarnoj grobnici i da je tu bilo i
8 smetljište, gradsko smetljište, tako da bih morao pogledati da vidim da li
9 je ta odjeća zadržana. To što piše "nije povezano" ne znači da smo mi to
10 bacili ali, pošto je tu riječ o kostima mladih ljudi, djece, a bilo je neke
11 male odjeće, mi jednostavno nismo mogli reći da to pripada tim osobama.

12 P: Znači, odluke su na licu mjesta donošene, o tome šta se smatralo
13 relevantnim ili ne. Da li bi tako moglo da se kaže?

14 O: Da, tako bi moglo da se kaže, da su ponekad tako donošene odluke.

15 P: Sada želim da Vas pitam nešto o Vašem mišljenju o tome da li se
16 određeni lokaliteti mogu tumačiti kao mjesta pogubljenja. Vama je
17 postavljeno pitanje posebno vezano za Kozluk?

18 O: Mislim ne, jučer, kao mjesto pogubljenja.

19 P: Da, ali u predmetu *Krstić* Vam je postavljeno pitanje o tome.

20 O: Znači, govorimo o Kozluku, zar ne?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da.

2 O: Da. Žao mi je, mislio sam o jednoj drugoj lokaciji. Da, doista
3 jeste.

4 P: Da Vas pitam ovako: šta je bila osnova na kojoj ste donijeli takvu
5 procjenu?

6 O: Osnova je bila da smo našli, u jednoj gomili tijela, ona koja su
7 bila na dnu, i u jednom slučaju smo imali da je bila jedna biljka tamo, koja
8 je imala korijenje u zemlji, da je bilo nekih metaka koji su se nalazili u
9 zemlji koja je bila ispod tijela i da su bila otkrivena nedirnuta tijela, u
10 Kozluku. Oko 45% /u engleskom transkriptu: "41%"/ ih je imalo ligature koje
11 su još bile na rukama. I ti meci koji su bili u zemlji su bili ispod ljudi
12 koji su ležali na zemlji.

13 P: Pretpostavljam da - ako mi ne kažete drugačije - da ste se kod
14 većine ostataka bavili samo skeletima?

15 O: Ne. U Kozluku ne.

16 P: U redu. Znači, bilo je i mekih tkiva koja su preostala?

17 O: Da.

18 P: Da.

19 O: Oni su bili neravnomjerno raspoređeni, ali u centru masovne
20 grobnice kisik ne dolazi, tako da je truljenje usporeno, i onda ostaje nešto
21 mekih tkiva.

22 P: Koliko sam shvatila Vaše svjedočenje u *Krstiću*, ono što Vi kažete
23 jeste da su tijela koja su bila na rubovima, da ste se više mogli na njih

24

25

26

27

28

29

30

1 osloniti da su bila pogođena metkom?

2 O: Da, to je uglavnom zbog toga što su oni ležali na tlu i mogli smo
3 da koristimo metalne detektore i odredimo da li je bilo metaka u zemljištu
4 ispod njih ili ne.

5 P: Upravo ste naveli da su sva ta tijela - hoću da kažem, ostaci -
6 koji su bili na rubu bili ostaci skeleta, je li to tačno?

7 O: Oni koji su se nalazili na samom rubu. U svim slučajevima, mislim,
8 osim u jednom u Kozluku, uvijek smo imali i neka meka tkiva i ona su držala
9 kosti zajedno, ali preživljavanje tih mekih tkiva zavisi od toga da li su
10 udaljena od kisika, odnosno, da kod njih nema kisika, tako da su ona u
11 sredini bila bolje sačuvana nego ova na krajevima.

12 P: Da li onda kažete da, što se tiče mase tijela u centru, Vi ne
13 možete biti sasvim sigurni da u oni bili pogođeni iz vatrenog oružja, onako
14 kako su ležali? Je li to tačno?

15 O: Da, to je tačno.

16 P: I, mislim da je Vaš izraz bio da su ostaci na rubovima oni kod
17 kojih ste mogli da budete 100% sigurni.

18 O: Ja mislim da bih rekao: da, mogao bih biti 100% siguran. Kada
19 kažete na rubovima, tu postoji neki kontinuitet distribucije i nikad mi ne
20 bi palo na pamet da nisu bili pogođeni na licu mjesta da nije bilo dokaza da
21 su im ruke bile vezane, da su ležali na podu i da su ispod njih bili meci.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Molim Vas samo jedan trenutak. Vi ste napravili jedan dijagram
2 vezano za distribuciju tijela u Kozluku, zar ne?

3 O: Da. U svom izvještaju za 2000. godinu.

4 GĐA CONDON: [simultani prevod] Možemo li onda možda da pogledamo
5 stranu P2177?

6 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Molim broj dokaznog predmeta.

7 GĐA CONDON: [simultani prevod] Oprostite, to je P2177, onako kako kod
8 mene stoji.

9 P: Da li to odražava ovo o čemu smo sada razgovarali, što se tiče
10 rubova i mase?

11 O: Da, to pokazuje jedan od lokaliteta, koji smo nazvali KK3. Tu
12 postoji i ovaj drugi lokalitet, KK2, gdje postoje dokazi o pogubljenjima.

13 GĐA CONDON: [simultani prevod] Možda bi poslužiteljica mogla da
14 pomogne profesoru, časni Sude.

15 P: Možda biste mogli sa nekom oznakom da naznačite gdje ste govorili
16 o onome što ste nazvali "rubovima". Možda biste mogli da nacrtate neku vrstu
17 granice tog područja.

18 O: Područje koje je bilo posebno izrazito i ono koje smo posebno
19 proučavali jeste ovo ovdje područje. Dio smo protumačili kao oskrnavljeno.
20 Ne mogu da se sjetim da li su bili pojedinci... ovdje ispod sebe imali metke,
21 ali to sam ja područje lično proučio detaljno i označio.

22 P: Vi, dajući ovu indikaciju, ne možete da kažete da li su to bila
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tijela, odnosno da li su ti ostaci na rubovima imali poveze na očima i uze?

2 O: Ne mogu to da Vam kažem, morao bih da prođem kroz svoje podatke da
3 Vam dam odgovor. Ali, ako pogledamo KK2, znam koji je postotak onih koji su
4 imali ligature i to mogu pokazati iz izvještaja koji imam ovdje. Ali, jedan
5 čovjek ovdje, u ovom gornjem dijelu, drži rukom grm koji je rastao u zemlji,
6 odnosno na zemlji, u trenutku smrti. I ostaci su vrlo čvrsto omotani oko
7 njega i ja sam to protumačio da je u trenutku smrti taj pojedinac zgrabio tu
8 biljku.

9 P: Po Vašem profesionalnom mišljenju, činjenica da ste Vi protumačili
10 ove ostatke kao situaciju gdje su oni bili pogođeni, Vi niste došli tu do
11 zaključka da se možda radilo o tome da su oni stradali u nekom sukobu ili
12 borbi?

13 O: Ne mogu da /nerazgovijetno/ za sve njih i mislim da bi bilo
14 nemoguće zaključiti da je neko ubijen u sukobu, osim ako se sukob nije
15 odvijao odmah neposredno do te lokacije.

16 P: Oprostite, ja se sad ograničavam na komentare koji se odnose na
17 one koji nisu imali povezane oči i ligature. Pošto niste mogli da datirate

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sve ostatke i niste mogli da utvrdite prisustvo metaka, Vi ne možete da
2 isključite činjenicu koju sam ja upravo pokrenula?

3 O: Ne, sasvim ste u pravu. Mi govorimo sada o Kozluku ali, općenito
4 rečeno, zaista je izuzetno da neki lokalitet sadrži dokaze o smrti na licu
5 mjesta, i u većini grobnica koje sam iskopavao nisam mogao da nađem način
6 kako su ta tijela dospjela u grobnice.

7 I, slažem se s Vama, ja jesam dao komentare u nekoliko mojih
8 izvještaja da su na sebi imali civilnu odjeću, ali... da, ja jesam komentirao
9 da su imali civilnu odjeću i ja sam mogao da utvrdim da su bili iskopani i
10 premješteni negdje drugdje i tu ste sasvim u pravu. Ali, moje područje
11 utvrđivanja nije bilo da li se radilo o borbi ili ne.

12 GĐA CONDON: [simultani prevod] Ja bih zatražila da se ovaj dijagram,
13 časni Sude, uvrsti u spis.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] To će biti ubačeno u sistem odmah, a
15 onda ćemo mu dati broj kada budemo došli do procesa uvrštavanja dokaza.

16 Profesore, molim Vas da se tu potpišete i stavite datum.

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SVJEDOK: [obilježava]

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Na to ćemo se vratiti kasnije, kada
3 budemo došli u fazu uvrštavanja dokumenata u spis.

4 GĐA CONDON: [simultani prevod]

5 P: Profesore, sada bih željela da Vas pitam nešto o angažovanju u
6 procjeni starosne dobi tih žrtava. Da li je to nešto što Vi naprosto niste
7 radili na licu mjesta, to je bilo pitanje koje su rješavali antropolozi?

8 O: Da li mislite na dob pojedinaca u vrijeme smrti ili koliko su
9 stare grobnice?

10 P: /prevod engleskog transkripta: "Ne, starosnu dob pojedinaca u
11 trenutku smrti."/

12 O: Ne, nisam se time bavio osim jednom, kao u slučaju ovog unosa u
13 svesku o Čančarima 3. Ja imam nešto patološkog znanja, ali ne bih rekao da
14 sam stručnjak. Moja sveska je ono gdje pišem lokalitet i šta sam radio, itd.

15 P: Sada ću Vas pitati o ovom terminu minimalnog broja osoba, u
16 pogledu procjene. Vi lično se niste bavili tim proračunima, vezano za bilo
17 koje lokalitete. Da li Vam je, međutim, rečeno u bilo kojoj fazi od strane
18 antropologa koji je bio minimalni broj osoba za izvještaj, za svaki
19 lokalitet?

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. U svom izvještaju o terenskom radu 1998. godine ja sam
2 spominjao brojke koje su mi navedene u mrtvačnici, i one su bile dio mojeg
3 izvještaja.

4 P: Mogu li da Vas pitam ko je bio izvor tih informacija?

5 O: Ne mogu da se sjetim.

6 P: No, Vi, međutim, se jeste bavili matematičkim kalkulacijama vezano
7 za neke neiskopane grobnice?

8 O: Da, to je tačno.

9 P: Možda biste mogli da pomognete Vijeću u tom pogledu.

10 O: Mogu li da se poslužim svojim bilješkama?

11 P: Da, naravno.

12 O: Da li biste željeli da objasnim kako sam došao do tog broja?

13 P: To je broj 2.571, možda biste mogli da to objasnite samo za sebe .

14 O: Da. Argument koji iznosim u izvještaju jeste sljedeći: mi smo
15 izvršili ekshumaciju u ukupno sedam sekundarnih grobnica.

16 P: Molim Vas da Vas tu zaustavim, da mi kažete koje su to grobnice.

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. To je CR 3, CR 12, HZ03, HZ05, HZ04, LP03 /u engleskom
2 transkriptu: "LP02"/ i ZJ05. Na osnovu procjene broja pojedinaca iz
3 mrtvačnice, to je bio broj 857.

4 Zatim smo mi testirali površinu, da budemo sigurni da su to bile
5 sekundarne grobnice. Mi smo koristili snimke iz vazduha, zatim je tamo bilo
6 21 slučaj sa više dijelova tijela, ali tu nismo vršili ekshumaciju. Pod
7 pretpostavkom da su sve iste veličine, u jednoj koju smo već iskopali - a
8 sve su bile veoma slične - ja sam uzео prosječan broj pojedinaca u ovih
9 sedam grobnica koje smo iskopali, to je bio 122,4 u svakoj grobnici. Ja sam
10 to onda pomnožio, pod pretpostavkom da su te druge grobnice isto tako bile
11 tipične, pa smo došli do brojke 2.571; to su, dakle, bile sondirane ali
12 neiskopane grobnice.

13 Tada sam dodao brojku stvarnih tijela iz ovih sedam iskopanih
14 grobnica, to je bilo 857, procjenu za "Crvenu branu" i minimalni broj
15 pojedinaca - koji sam isto tako dobio iz mrtvačnice, to je bio 46 - tako da
16 se u 1998. godini našao broj od 3.474 pojedinaca, pod pretpostavkom da su
17 moje pretpostavke bile tačne.

18 P: Ovaj proces, vezano za 21 grobnicu koju ste koristili kod
19 kalkulacije - kao prvo, za njih se pretpostavlja da su sekundarne grobnice?

20 O: Da, to se pretpostavilo na osnovu slika iz vazduha i na osnovu
21 onoga što smo mi... na osnovu grobnica koje smo iskopali.

22 P: Ali, Vi ste komentirali, ili rekli, da postoje određena
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ograničenja kod primjene slika iz vazduha, zar ne? Što se tiče lociranja
2 pojedinačnih grobnica?

3 O: Kod svih ovih sondiranih grobnica, mi smo utvrdili da se radi o
4 grobnicama, ali mi nismo vršili ekskavaciju. I vidjeli smo tamo da postoji
5 više dijelova tijela na vrhu, pa smo ih ostavili.

6 P: Doći ćemo do procesa sondiranja. Ali sad, što se tiče fotografija
7 iz vazduha, što možete općenito reći o pouzdanosti ovakvih slika, da li one
8 tačno odražavaju ono što se nalazi u grobnici ili da li je neka grobnica
9 sekundarna grobnica?

10 O: Ne, to se ne može dobiti ovakvim slikama. To je samo u kontekstu
11 tih fotografija i onoga mjesta s kojeg su snimljene.

12 P: U redu. Znači, kada ste identifikovali područja koja se tiču 21
13 grobnice, koji je bio prvi proces koji ste radili kad ste sondirali?

14 O: Sondiranje znači da se koristi kašika za iskopavanje i pomakne
15 površina zemlje, i onda se postepeno kopa plitki rov da bi se našlo da
16 postoje barem dva pojedinca u grobu. I to je sve što smo radili, mi nismo
17 dalje vršili nikakvo kopanje.

18 P: Znači, Vi ste... kako ste onda utvrđivali perimetar, odnosno
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 površinu grobnice?

2 O: To se pokazuje ispunom grobnice, koja je različita u boji. Ona je
3 obično šarenog sastava i različita je od boje prirodnog tla u kojem se
4 kopanje izvršilo. I to je ono što je suštinskog značaja kad otkrivате neku
5 rupu u zemlji, a da ne vršite iskopavanje ispod.

6 P: Ta razlika u boji, da li se onda tu radi o nekakvom zelenkastom-
7 plavkastom tlu koje se javlja na vrhu i koje ukazuje na raspadanje tijela?
8 Da li je tačno?

9 O: Može da bude. Ali, kada vi iskopate neku grobnicu, vi donosite
10 materijal iz materijala koji se nalazi na dnu i on se pomiješa sa humusom i
11 onda se dolazi do tog utiska šarenila, zbog tamnijeg i svjetlijeg tla.

12 A ako su i tijela blizu površine, onda ćete dobiti ovaj zelenkasti
13 efekat, ali možete da otkrijete neku grobnicu čak i ako su tijela dva metra
14 ispod.

15 P: Dozvolite da Vas pitam sljedeće: u tim prilikama, ako biste
16 identifikovali dijelove tijela, pretpostavljam da su ona bila bliže
17 površini, je li tako?

18 O: Mislim da su oni gotovo uvijek bili bliže površini.

19 P: U redu. Da li taj proces može da zavara? Na primjer, sa stanovišta
20 toga kako izgleda tlo, ako je grobnica bila iskopana i ispražnjena - više

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 nema tijela u njoj - i još uvijek bi tlo imalo takav izgled?

2 O: Pa, to bi se desilo, ali mi ne bismo prestali sve dok ne bismo
3 pronašli barem dvoje pojedinaca unutar te grobnice.

4 P: U redu. Ali, recimo samo u svrhu rasprave da su na površini bile
5 te dvije osobe, recimo dva metra u tlu, i onda Vi ste, recimo, 100% sigurni
6 da nema više tijela ispod te dvije osobe. /kako je prevedeno/

7 O: Da, i ja sam to napisao u svojim pretpostavkama u ovoj svojoj
8 zabilježci.

9 P: Sa stanovišta toga da je bila 21 grobnica, koliko ste grobnica
10 sondirali? Kada sam čitala Vaš izvještaj, čini se da ste Vi učestvovali u
11 tom procesu sondiranja, ispitivanja tri grobnice na dan u jednoj fazi. Da li
12 je to tačno?

13 O: Ne sjećam se. Mi smo morali da idemo sa specijalnim timom, tako da
14 smo to radili u grupama. Nije to bilo baš svaka tri dana.

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Išli smo, recimo, na nekoliko dana i onda smo pokušavali da u jednom danu
2 uradimo što je više moguće.

3 P: Ja čitam sada članak koji ste Vi napisali 2005. godine,
4 *Arheologija masovnih grobnica*, to je noviji članak. I, na stranici /u
5 engleskom transkriptu: "147"/ tog članka, Vi opisujete proces sondiranja
6 grobnica i kažete da: "Može biti nužno obaviti sondiranje u nekoliko
7 područja, ako se u svim grobnicama nalaze tijela -

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak. Usporite malo, jer
9 ako pogledate stranicu 21, redove 6 i 7, propustili smo - odnosno,
10 prevodioci su propustili - odgovor svjedoka na Vaše pitanje i takođe Vaše
11 sljedeće pitanje; tako da moramo prvo da pokrijemo to područje i onda vam
12 savjetujem da usporite.

13 Vaše pitanje je bilo: "Niste morali da idete tako daleko, jer bili
14 ste očigledno 100% sigurni da nije bilo tijela ispod dvije osobe na vrhu." I
15 njegov odgovor je bio: "Ne, toga se sjećam." I onda ste Vi rekli, a to
16 nedostaje sada u transkriptu: "Upravo sam na to mislila." Ja sada pokušavam
17 da popunim ove praznine u transkriptu.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1   Onda je on rekao: "Da, ja sam napisao te pretpostavke u svom
2   izvještaju." Ali molim vas da usporite, da ne bismo imali ovakva
3   ponavljanja. Hvala Vam.

4   GĐA CONDON: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

5   P: Mislim da sam upravo govorila o tome da ste Vi govorili o
6   sondiranju, koje može da bude neefektivno ako je riječ o stjenovitom tlu,
7   ali to nije slučaj ovdje. Onda ste rekli: "Sistematsko sondiranje se
8   savjetuje samo ako se traže informacije hitno, za logistički rad." Vi ste
9   radili sondiranje 21 grobnice u tom periodu, i to nije bilo sistematsko
10   ispitivanje grobnica?

11   O: Pa, nisam siguran da znam šta Vi mislite pod "sistematskim
12   sondiranjem" ali, po pravilu, ono što sam ja htio ili bar mislim da sam htio
13   da uradim ili da kažem je da ne treba se angažovati u takvo sondiranje, osim
14   ako se ne čini na osnovu fotografija da se u tim grobnicama nalaze tijela. I
15   to je bila svrha te riječi.

16   P: Možda bi trebalo da Vas pitam sljedeće: kako ste donosili te
17   odluke, na osnovu čijih instrukcija ste donosili odluke o sondiranju? Da li
18   je to bio gospodin Ruez?

19   O: Ja nisam radio na osnovu bilo čijih instrukcija.

20   P: Ne?

21   O: Ne, nikada. Ja bih to raspravljao sa njim, da. Ali ne na osnovu
22   instrukcija.

23   P: U redu. Ali, pošto je on već ovdje svjedočio, na Sudu, njegova
24   procjena njegove uloge je bila sljedeća - i on je to rekao na stranici 1548
25   - rekao je sljedeće: da je njegova uloga bila da identifikuje lokaciju?

26   O: Da.

27

28

29

30

1 P: Da ukaže na lokaciju?

2 O: Samo djelimično.

3 P: Da obavi ispitivanje, sondažu?

4 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Prigovor, časni Sude. Ako je riječ o
5 izjavi svjedoka, mislim da treba da čujemo tu izjavu ili da dozvolimo
6 svjedoku da vidi tu izjavu i kontekst u kojem je to dato, a ne da se bira
7 dio iz izjave, jer to je ono što ona radi.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja mislim da to nije jako važno u
9 ovom slučaju. Mislim da ona samo čita relevantni dio i postavlja pitanje u
10 vezi s tim. I svrha toga je da se vidi da li je bilo preklapanja
11 odgovornosti između ovog svjedoka i gospodina Rueza, ali mislim da Vam je on
12 već rekao da on nije primao nikakve instrukcije od gospodina Rueza. Ako je
13 gospodin Ruez imao neku konkretnu ulogu u procesu iskopavanja, možda možete
14 da postavite takvo pitanje svjedoku. Ali mislim da bi bilo mnogo
15 relevantnije da o tome pitate samog gospodina Rueza, kad se on vrati. Mislim
16 da možemo kroz ovo relativno brzo proći.

17 GĐA CONDON: [simultani prevod] Da.

18 P: Dozvolite da Vas pitam samo sljedeće, profesore: gospodin Ruez je
19 bio prisutan prilikom sondiranja nekog od ovih 21 lokaliteta u kojima ste Vi
20 učestvovali, je li tačno?

21 O: Ne mogu da se sjetim da li je on bio tamo kada smo mi radili
22 sondiranje grobnica. Ne bih očekivao da bude, ali svakako to nije bio dio
23
24
25
26
27
28
29
30

1   protokola da bi on trebao da bude tamo.

2   Da Vam kažem iskreno, ja se ne sjećam da li je on bio tamo, mada sam
3   ja ponekad u svojoj svesci pisao ko je bio prisutan prilikom sondiranja. To
4   je bio vrlo mali tim stručnjaka koji su obavljali sondiranje i mi nismo
5   zavisili od toga da li je tamo prisutan gospodin Ruez ili ne.

6   P: U redu. Mogu li Vas pitati sljedeće: kada se donosi odluka da se
7   ne ekshumiraju te grobnice, na osnovu čega se donosi takva odluka?

8   O: Pa, uzimaju se u obzir vrijeme i troškovi. Nama je isticalo
9   vrijeme, krajem 1998. godine, i ja sam želio da stignem na sva tri puta, da
10   uzmem uzorke grobnica na putu Čančari, na putu Hodžići i na još trećem putu
11   /u engleskom transkriptu: "Liplje"/. I htio sam da imam uzorke grobnica i
12   morao sam da se pridržavam tog plana, tako da su neki lokaliteti bili
13   nepogodni da se tu uđe sa opremom i morao sam da jednostavno uzmem
14   odgovarajući uzorak grobnice duž svakog od ovih puteva.

15   P: Samo da se vratimo na taj podatak o 2.571 tijelu. Vi ćete se
16   složiti da je tu bilo mnogo nagađanja, mnogo pretpostavki, kad ste došli do
17   tog podatka?

18   O: Da.

19   P: Prvo, najosnovnija pretpostavka je bila da je u grobnici bilo
20   tijela ispod ta dva koja biste našli na površini?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

- 1 O: Da. Osnovna pretpostavka je bila da u prosjeku... ta 21 grobnica
2 odražava prosjek za ostale.
- 3 P: Sedam?
- 4 O: Da, grobnice koje smo prekopali.
- 5 P: I to, naravno, uključuje osnovnu pretpostavku da su to sekundarne,
6 a ne primarne grobnice?
- 7 O: Da.
- 8 P: I Vi ste od samog početka utvrdili to da bez potpunog iskopavanja,
9 dakle, niste mogli da budete 100% sigurni, je li tako?
- 10 O: Da.
- 11 P: Tokom rada, da li je taj podatak dostavljen prvobitno gospodinu
12 Ruezu, a zatim i Tužilaštvu?
- 13 O: Pa, ja sam radio takve proračune dok sam pisao svoj izvještaj,
14 nakon što sam završio sa radom na terenu.
- 15 P: I to je bilo na Vaš podsticaj?
- 16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ponovo imamo problem. Molim Vas da
17 usporite i da dozvolite kratku pauzu između pitanja i odgovora.
- 18 SVJEDOK: [simultani prevod] Možete li ponoviti pitanje?
- 19 GĐA CONDON: [simultani prevod]
- 20 P: Ako ga se sjetim... Da. Ja sam Vas pitala u vezi sa procjenama koje
21 ste napravili, da li su one bile na Vašu vlastitu inicijativu, taj podatak
22 do kojeg ste došli?
- 23 O: Da.
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 P: I, naravno, tu je i možda najosnovnija pretpostavka u tom podatku,
2 da tijela za koja ste pretpostavljali da se tamo nalaze, da su oni poginuli
3 u vrijeme pogubljenja?

4 O: Ne, mislim da to nije bila nužna pretpostavka s moje strane. Moja
5 osnovna svrha je bila da vidim da li ima tijela u tim grobnicama i koliko.
6 Nisam sasvim siguran kuda cilja Vaše pitanje.

7 P: U redu. Postoji još jedan podatak koji ste dodali tom podatku od
8 2.571 tijela, zar ne?

9 O: Da.

10 P: Da, jer mi dobijamo ukupan broj -

11 O: Da, dva su podatka.

12 P: A koji je ukupni podatak, ukupna cifra?

13 O: Ukupna cifra je 3.474, a to uključuje ekstrapolaciju od 2.571 i
14 stvarno prebrojavanje 857 tijela iz sedam ekshumiranih grobnica, i 46 sa
15 "Crvene brane".

16 P: U redu. Možda bih mogla da budem malo eksplicitnija, profesore.
17 Ono što ja pokušavam da saznam je sljedeće: kada ste Vi dali podatak od 857,
18 da li je to bilo s namjerom da se to prezentira kao dokaz o žrtvama koje su
19 bile žrtve masovnog pogubljenja?

20 O: Mislim da je moja dužnost da ustanovim koliko je tijela u svakoj
21 grobnici i da podnesem izvještaj o tim dokazima, ali ja ne vidim na koji
22 način ti brojevi... naime, ti brojevi ljudi koji su u grobnici su tamo bez
23 obzira kako su ti ljudi umrli, kako su preminuli. I dužnost mrtvačnice je da
24 utvrdi način i uzroke smrti, a mi smo očigledno došli do tih zapažanja u to
25 vrijeme pod tim okolnostima.

26

27

28

29

30

1 P: Ako biste Vi pogriješili, iz predostrožnosti, i dali vrlo
2 konzervativnu procjenu u vezi s tim koliko ima tijela koja možda nisu još
3 otkrivena, Vi biste bez sumnje koristili samo podatak od 857, plus 46 sa
4 "Crvene brane", je li to tačno?

5 O: Očigledno, jer to je bio podatak koji sam ja imao. Jer, ja sam bio
6 u kontaktu sa onima koji su radili na iskopavanju te 21 grobnice i tražio
7 sam od njih da me obavijeste ako su neke od njih potpuno prazne, ali oni su
8 mi rekli da su sve te grobnice pune tijela. Dakle, oni su bili svjesni mojih
9 procjena, a ja nisam lično proučavao podatke do kojih su oni došli. To je,
10 jednostavno, bilo nešto o čemu se pričalo.

11 P: I Vi niste bili u poziciji da podešavate, da mijenjate taj
12 podatak?

13 O: Ne.

14 P: Ni na jedan ni na drugi način?

15 O: Ja bih smatrao svojom ličnom odgovornošću da skrenem pažnju
16 Međunarodnog suda ako su te, recimo, grobnice bile prazne ili ako bi
17 prosječan broj bio drugačiji od onoga koji je procijenjen, na osnovu onoga
18 što je urađeno tokom sondiranja tih grobnica. Ali, zadužen za to bio je John
19 Sterenberg iz ICMP-a.

20 P: Samo još jedna završna tema o kojoj želim da Vas pitam, profesore,
21 i to je na koji način se pravila razlika između primarnih i sekundarnih
22 grobnica.

23 O: Da.

24 P: Vama je postavljeno pitanje da li je moguće tumačiti sekundarnu
25 grobnicu ustvari kao primarnu grobnicu, jer je možda primarna grobnica ta u
26 kojoj su buldožerom ubacivana tijela i zbog toga su kosti otpadale, dijelovi
27 tijela otpadali?

28 O: Ja sam pronašao i primarnu grobnicu sa takvim karakteristikama, u
29
30

1 Glogovi.

2 P: Sa stanovišta procjene da li je riječ o primarnoj ili sekundarnoj
3 grobnici, Vi, na primjer... ostaje i dalje sporno pitanje u vezi sa Zelenim
4 Jadrom, koja je tu relevantna primarna grobnica.

5 O: Pa, po mom mišljenju, to ne ostaje sporno pitanje.

6 P: U redu. Ali, sa stanovišta lokacije primarne grobnice?

7 O: Ne. Ja sam zaključio, i to sam rekao u svom odgovoru na pitanje
8 gospodina McCloskeyog juče, da ja nisam imao nikakvih sumnji da je lokalitet
9 u Glogovi primarna grobnica za Zeleni Jadar.

10 P: U redu, hvala Vam za to. Ja sam pogrešno shvatila Vaš iskaz u tom
11 pogledu.

12 Ako biste Vi otkrili grobnicu i tijela u toj grobnici bi bila u
13 suštini potpuna, cijela, da li bi Vas to navelo na zaključak da je u pitanju
14 primarna grobnica?

15 O: Da, tu definitivno postoji veza.

16 P: U redu, jer to se ponovo pojavljuje u Vašim zabilješkama, u Vašoj
17 drugoj svesci zabilješki koju ste nam dostavili, na stranici 124. Da li to
18 imate pred sobom? Tu piše ZJ05, u vrhu.

19 O: Da, imam tu stranicu.

20 P: Dakle, govorimo o Zelenom Jadru. Da li vidite da ste na dnu
21 unijeli zapažanje da su tijela bila relativno cijela?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: A šta ste zatim napisali?

3 O: Pa, "isprepletena", kao što se dešava prilikom sekundarnog
4 ukopavanja. Jednostavno, nisu ležala ravno, već su bila međusobno
5 prepletena.

6 P: Sa stanovišta ostavljanja toga za dalje tumačenje, Vaša prvobitna
7 procjena da su tijela bila kompletna, da li to ostavlja tu mogućnost
8 otvorenom za tumačenje da je to, možda, bila primarna grobnica?

9 O: Mogu li samo da objasnim da sam ja imao na umu da je tu jedna
10 gomila tijela ostavljena na otvorenom, da leži na otvorenom na nekom mjestu,
11 a zatim je buldožerom utrpana u grobnicu nekoliko sedmica kasnije. I došlo
12 je do raspadanja tkiva na kostima, tako da su tijela oslabila i počela se
13 raspadati.

14 Razlog za procjenu grobnice kao sekundarne grobnice nije samo
15 karakteristika na tijelima; to je povezano, ali takođe i unošenje nekih
16 stranih materijala u tu grobnicu, artefakta, zatim tla koje tu ne postoji, a
17 sâmo stanje tijela bi moglo da dovede do pogrešnog zaključka.

18 P: Da sada ovo iznesem, ako ne biste imali strane predmete, na
19 primjer artefakte, neko drugo tlo, da Vam pomognu u toj procjeni - da to
20 niste imali, ako biste imali samo stanje u kojem su se nalazila tijela, to
21 bi onda mogao da bude glavni

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 indikator o tome da li se radi o primarnoj ili sekundarnoj grobnici?

2 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Prigovor, Sude. To je hipotetično
3 pitanje i ne odražava činjenice u ovom predmetu, i zbog toga nije
4 relevantno.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mi se u potpunosti slažemo sa Vašim
6 prigovorom i molim da pređete na sljedeće pitanje. A svjedok mislim da je
7 odgovorio na ovo pitanje.

8 GĐA CONDON: [simultani prevod] Samo trenutak, časni Sude.

9 P: Hvala Vam, profesore, ja više nemam pitanja.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospođu Condon.

11 Ko je sljedeći? Gospođa Fauveau.

12 Unakrsno ispituje gđa Fauveau:

13 P: [simultani prevod] Gospodine, da li bi moglo da se kaže da je dio
14 Vašeg rada bio da nađete dokaze koji se nalaze u tlu i koji su povezani sa
15 ukopanim tijelima?

16 O: Da.

17 P: Da li bi moglo da se kaže da su ostaci tla, ili drugi materijali
18 koji su mogli da se nađu na tijelima ili na odjeći, mogli da otkriju mjesto
19 gdje su žrtve bile ubijene ili, barem, gdje su se nalazile prije nego što su
20 umrle?

21 O: Da, posebno gdje su bili sahranjeni prije nego što su bili
22 iskopani i premješteni na mjesto sekundarnog ukapanja, zato što se u tom
23 procesu prenosilo i tlo u kojem su bili sahranjeni.

24 P: Da li bi se moglo reći da ste, što se tiče grobnice u Glogovi,
25 mogli da uspostavite korelaciju između žrtava koje su bile sahranjene u toj
26 grobnici i skladišta u Kravici, na osnovu nekih materijala koje ste našli u
27 toj grobnici?

28

29

30

1 O: Da.

2 P: I vi ste, ustvari, i otišli u skladište Kravica kako biste
3 provjerili da li se ta vrsta materijala tamo može naći?

4 O: Da, to smo uradili.

5 P: Jeste li vršili slična ispitivanja? Da li ste pokušali da izvršite
6 verifikaciju drugih lokacija o tome gdje su žrtve mogle da se nalaze prije
7 nego što su umrle? Ne govorim samo vezano za Glogovu, već za bilo koju
8 grobnicu.

9 O: Da. Pitanje da jedan ekspert ispita tlo i vegetaciju, to se
10 pitanje pojavilo u maju 1998. godine, na lokaciji Čančari put, znači Čančari
11 12. Doktor Tony Brown, koji je vještak za forenzičko proučavanje vegetacije
12 i tla, pozvan je da dođe i da to obavi, zato što je to izvan mog područja
13 ekspertize. Ja mogu da kažem samo: "Po mom mišljenju, ovo tlo ne bi trebalo
14 da bude ovdje, u ovoj sekundarnoj grobnici," ali onda se to predaje njemu,
15 kao forenzičkom vještaku za to područje. On je napisao izvještaje za
16 Međunarodni sud o tome.

17 P: Ovaj događaj o kojem govorite vezan je za analizu tla u
18 sekundarnoj grobnici, u odnosu na zemlju ili tlo koje bi bilo donijeto iz
19 primarne grobnice; da li je to tako?

20 O: Da, osim što taj tip dokaza o prenošenju materijala se normalno
21 primjenjuje, u našem radu, na sekundarne grobnice. Ali u slučaju Glogove, mi
22 smo protumačili da se radi o primarnoj grobnici i gospodin Mike Hedley, koji
23 je bio policajac i nalazio se na lokaciji Glogove kada smo vršili
24 iskopavanja, kasnije je dao izvještaj o materijalima i ja sam mogao samo da
25 napravim komentar. I, ja mislim da je i taj izvještaj dio dokaza koje ima
26 Međunarodni sud, međutim, ja nisam imao udjela u pisanju tog izvještaja.

27

28

29

30

1 P: Tačno. Molim Vas, da bude malo jasnije, ja ću preformulisati
2 pitanje. Dakle, osim Glogove - gdje ste mogli da utvrdite povezanost sa
3 skladištem Kravica - što se tiče ostalih primarnih grobnica, da li ste mogli
4 da uspostavite vezu sa nekim drugim lokacijama ili mjestima gdje su ljudi
5 bili prethodno zatočeni? Da li Vi znate, na primjer, takve slučajeve gdje se
6 vršila analiza tla u Bratuncu, tamo gdje se nalazila škola "Vuk Karadžić"?

7 O: Ne, ne znam. Jedina primarna grobnica za koju sam ja bio zadužen
8 bila je ona kod "Crvene brane", a tamo nismo vidjeli ništa što bi sugerisalo
9 potrebu za takvim pristupom. Isto tako, lokalitet Kozluk je bio primarni
10 lokalitet i tamo sam ja utvrdio da su tamo ljudi u svakom slučaju bili
11 ubijeni na licu mjesta. Dakle, primarne grobnice nisu, ustvari, bile moja
12 odgovornost. Ja ih uglavnom nisam viđao.

13 P: Željela bih da razgovaramo o rupi, a ne o grobnici, koju ste našli
14 u Potočarima. U svom izvještaju od 2. februara 1992. /u engleskom
15 transkriptu: "1999."/ - za transkript, to je P665, strana 16 - Vi ste naveli
16 da ste pronašli tu rupu u Potočarima, ali da niste našli nikakve ljudske
17 ostatke. Da li je to tačno?

18 O: Tačno. To je bila rupa koja je bila popunjena, ali u tlu nije bilo
19 ljudskih ostataka.

20 P: Međutim, ono što piše u Vašem izvještaju - Vi ste vidjeli da je
21 glina plavkasto-zelenkasta i ta bi boja ukazivala da je tlo bilo u kontaktu
22 sa raspadajućim tijelima. Da li je to tačno?

23 O: Mislim da nisam u izvještaju rekao da je tlo bilo takvo, ali u tlu
24
25
26
27
28
29
30

1 su se nalazili komadi ovakve plavkasto-zelenkaste gline, a to je ono što se
2 obično formira oko tijela. Ali, moram da kažem, ne samo oko ljudskih tijela,
3 već i oko životinjskih tijela, tako da to ne mora da označava da se radi o
4 mjestu gdje je ukopano neko ljudsko tijelo.

5 P: U redu. Vi ste anticipirali moje sljedeće pitanje. Dakle, na
6 osnovu onoga što ste mogli da vidite na tlu, Vi niste mogli da utvrdite da
7 li su promjene u boji nastale uslijed ljudskih ili životinjskih ostataka?

8 O: Ne. Ja sam to smatrao potpuno nezadovoljavajućim lokalitetom, u
9 smislu da u njemu nije bilo ljudskih ostataka. To je bio moj arheološki
10 stav.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim da nije bilo nikakvih dokaza
12 koji bi pokazali da su ovdje bili iskopani elementi, tako da gubimo vrijeme
13 na ovakvim dokazivanjima.

14 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Doista, gospodine predsjedavajući,
15 samo sam htjela neka razjašnjenja i više nemam pitanja.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospođo Fauveau.

17 Ko je sljedeći? Ko bi želio da sljedeći postavlja pitanja? Gospodine
18 Ostojiću, Vi ste rekli da Vam treba oko 45 minuta. Da li ćete toliko vremena
19 upotrijebiti?

20 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Ne, gospodine predsjedavajući.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li li Vam treba više ili manje?

22 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Manje.

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Onda ćemo napraviti pauzu za deset
24 minuta.

25 Unakrsno ispituje g. Ostojić:

26

27

28

29

30

1 P: [simultani prevod] Dobro jutro, profesore. Želim da Vam postavim
2 nekoliko pitanja. Nadam se da se neću ponavljati, mislim da neću. Htio bih
3 da počnem time što ću Vas pitati da mi date kompletnu definiciju upotrebe
4 riječi "artefakt" u arheološkom smislu.

5 O: Da. U historiji arheologije, arheolozi su morali da prave razliku
6 između prirodnih predmeta u tlu i onih koji su proizvedeni ljudskom rukom
7 ili modifikovani ljudskom rukom; i ti drugi su nazvani "artefakti", tako da
8 se tu uključuje cijeli raspon materijala, od odjeće, preko metaka, do
9 stakla. To je bilo šta što je napravio ili modificirao čovjek.

10 P: I druge stvari, kao što su lični dokumenti, lična imovina, itd.?

11 O: To je artefakt i mislim da su oni svi bili zabilježeni u mojim
12 dnevnicima.

13 P: Hvala. Da sada razumijem proces; u suštini, postojala su tri
14 eksperta, da tako kažemo, koji su učestvovali u procesu ekshumacije u
15 Srebrenici: arheolog - to je Vaše područje, je li tako?

16 O: Da.

17 P: Zatim antropolog, je li tako?

18 O: Ne. Antropolog... na lokacijama na kojima sam ja bio nisu bili
19 antropolozi, ali bilo ih je koji su radili pod mojom upravom.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Doći ćemo na to konkretno. Ali moje pitanje jeste da su tri
2 područja ekspertize: Vaše područje, područje arheologa i antropologa, i onda
3 patologa, je li to tačno?

4 O: Ne. Ne na licu mjesta, ako govorite o lokaciji.

5 P: Ja govorim općenito.

6 O: Ah, da, općenito.

7 P: Što se tiče procesa ekshumacije općenito -

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodin Mrkić Vam s pravom
9 pokazuje, gospodine Ostojiću, da govorite suviše brzo. To je u Vašu korist,
10 na kraju krajeva, zato što nećete imati potpuni transkript.

11 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Hvala Vam, časni Sude.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim da morate da to ponovo
13 pitate. Posljednji zabilježeni odgovor je bio prije nego ono gdje kaže: "Ne.
14 Patolog ne na licu mjesta, ako govorite o lokalitetu." Onda ste Vi rekli:
15 "Govorim općenito." Onda je on rekao: "O da, to je drugo pitanje." I odatle
16 možemo da nastavimo. Mislim da sam ja možda ubacio taj nedostajući dio i
17 možemo da nastavimo.

18 G. OSTOJIC: [simultani prevod]

19 P: Da li su to, dakle, ta tri polja ekspertize?

20 O: Da.

21 P: Možete li da definišete da li je bilo ikakvih preklapanja, vezano
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 za ekspertizu, iz ova tri područja?

2 O: Mislite li da li su neki ljudi radili nešto drugo? Da, postoje
3 preklapanja. Na primjer, ja imam nešto znanja iz antropologije, ali se ne
4 bih mogao nazvati ekspertom. Većina arheologa, rekao bih čak svi arheolozi
5 koji su radili pod mojom upravom imaju saznanja o ljudskoj osteologiji, tako
6 da postoji preklapanje u ekspertizi.

7 P: Vezano za Vaš izvještaj, da li ste koristili ekspertizu drugih
8 dvaju područja o kojima smo govorili, tj. patologije i antropologije?

9 O: Koristio sam antropologiju, kao što sam objasnio u prethodnim
10 odgovorima, koristio sam i antropologe da odredimo minimalni broj
11 pojedinaca, i oni su to radili u mrtvačnici, ali ja se ne sjećam da sam
12 unosio u svoje izvještaje bilo koje informacije od patologa.

13 P: Da li se sjećate i možete li da nam kažete da li ste ikada radili
14 sa antropologom po imenu David Del Pino, to je antropolog iz Čilea?

15 O: Mislim da nisam.

16 P: Vi ste radili sa doktorom Clarkom, je li to tačno, kao patologom?

17 O: Kad kažete "radio sa", on je radio u mrtvačnici u vrijeme kada sam
18 ja radio na lokalitetu.

19 P: Osim toga, Vi niste radili ili koordinirali posao sa gospodinom
20 Clarkom, patologom, kada je on bio glavni patolog?

21 O: Da. Doktor Clark je barem dva puta došao na lokalitet iskopavanja
22 da vidi gdje radimo.

23 P: Da bih shvatio cijelu sliku: Vi ste rekli da ste bili uključeni u
24 iskopavanje, koristili ste riječ "ekshumaciju", dvaju primarnih grobnica.

25

26

27

28

29

30

1   Možete li da nam kažete koliko je bilo sekundarnih grobnica kojima ste se Vi
2   bavili tokom 1998. do 2001., što mislim da je vremenski period kada ste Vi
3   bili tamo angažovani?

4   O: 1998. godine ja sam ispitao dvije primarne grobnice i sedam
5   sekundarnih grobnica; 1999., za svrhe ovog projekta, ja sam ispitao Kozluk,
6   koji je bio primarna grobnica; 2000. ispitao sam Glogovu. Dakle, to su dva
7   primarna lokaliteta koja treba dodati. No, kao što sam objasnio juče, ja sam
8   radio i mnogo drugih stvari za Međunarodni sud.

9   P: Shvatio sam. Samo sam želio da dobijem kompletnu sliku. Dakle, da
10   li je to bilo onda četiri primarne grobnice koje ste ekshumirali i dvije
11   sekundarne, ili koji je ukupan broj svakih?

12   O: Da. Bilo bi četiri primarna lokaliteta i sedam sekundarnih
13   lokaliteta do vremena kada sam završio, 2000. godine.

14   P: Da li bi moglo da se kaže da je važno, u odnosu na artefakte koji
15   su nađeni na tim primarnim i sekundarnim lokalitetima, da su oni vrlo važni
16   kao dokazni materijal i da ih treba sačuvati?

17   O: U suštini, da. Problem se javlja kod primjene tog pravila na
18   tijela koja su sahranjena npr. u smetljištima, zato što onda imate hiljade
19   artefakata koji vjerovatno nemaju nikakve veze sa načinom i uzrokom smrti
20   ili sa identifikacijom. Ali, općenito, tamo gdje se taj zadatak može obaviti
21   i gdje postoje resursi, da, mi bismo unosili i bilježili sve artefakte.

22   P: I vi biste pokušali da to uradite na najkompletniji i temeljiti
23   način?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Procedura je bila da, čim se neki artefakt pronađe, službenik za
2 vršenje uviđaja bi mu odredio broj u dnevniku lokaliteta, taj bi mu se
3 predmet predavao. Nakon što je njegova lokacija utvrđena i pregledana
4 koristeći ove trodimenzionalne koordinate, onda bi taj službenik za vršenje
5 uviđaja preuzeo na sebe čuvanje tog predmeta. Takva je bila procedura.

6 P: A ko je bio takav službenik koji je čuvao dokumente za primarne i
7 sekundarne grobnice koje ste Vi iskopavali?

8 O: Bili su različiti. To je bila policija iz različitih policijskih
9 snaga koje sam imao na raspolaganju. Ali u 2000. godini imao sam takvog
10 službenika cijelu sezonu.

11 P: Možete li da nam kažete ko je forenzički antropolog, odnosno
12 forenzičar koji Vam je pomagao 1998. i 1999.?

13 O: Bilo ih je nekoliko. Njihova se imena nalaze negdje u početku
14 knjige. Oni su bili izabrani zato što su imali razne vještine, i u
15 arheologiji i u antropologiji, što se tiče lokaliteta. A u mrtvačnici,
16 mislim da je gospodin Jose-Pablo bio zadužen za to.

17 P: Da li bih bio u pravu da kažem da ne bi bilo adekvatno da se
18 napravi samo površni pregled ovakvih artefakata, za razliku od jednog
19 kompletnog pregleda?

20 O: Da. Istražitelji su za to bili odgovorni. Ja nisam vidio u vrijeme
21 vršenja pregleda šta su to oni radili, ali mislim da su to oni radili

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 temeljito.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojiću, hoćemo li imati
3 sada pauzu? To je pauza od 25 minuta. Hvala.

4 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.
5 ... Početak pauze u 10.31h
6 ... Sjednica nastavljena u 10.58h

7 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Izvolite sjesti.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojić.
9 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Hvala, gospodine predsjedavajući.

10 P: Profesore, pokušaću da malo ubrzamo zbog vremena. Uz puno
11 poštovanje, ja Vam sugerišem da, na osnovu Vaših izvještaja, Vaš tim - među
12 kojima je bio i policajac za vršenje uviđanja, antropolog, arheolog i svi
13 istražitelji - da ste vi obavili neadekvatan i neprimjeren pregled
14 artefakata.

15 O: Ja sam napravio vanredni, nužni pregled artefakata i mislim da
16 bilo kakav komentar da je to bilo neprimjereno bi pretpostavljao da je
17 nastavak proučavanja trebali su da obave istražitelji /kako je prevedeno/.
18 P: Ja tvrdim, ustvari, da to nije obavljeno detaljno i nije obavljeno
19 potpuno, već je obavljeno samo površno.

20 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Prigovor. Da li je riječ o pregledu
21 ovog svjedoka ili pregledu istražitelja? To nije jasno.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da.
23 [Sudije vijećaju]

24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Umjesto da donesemo odluku o samom
25
26
27
28
29
30

1   prigovoru, možda biste mogli da preformulišete pitanje, gospodine Ostojić.

2   G. OSTOJIC: [simultani prevod]

3   P: Čuli ste prigovor mog uvaženog kolege. Mene interesuje oboje, i
4   Vaš pregled i pregled istraživačkog tima. Ja tvrdim da i Vaš pregled tih
5   artefakata nije bio primjeren i nije bio potpun.

6   O: Moj pregled je bio nepotpun, ali ja ne razumijem... naime, ja
7   negiram da je bio neadekvatan.

8   P: A ostatak tima, da li se takođe slažete da je njihov pregled bio
9   nepotpun?

10   O: Recite mi šta mislite pod tim "ostatak tima".

11   P: Pa, ako se pogleda Vaš izvještaj, Vi navodite ostale članove tima.
12   Na primjer, pripadnika Tužilaštva, zatim policajca za vršenje uviđanja iz
13   Britanije i takođe i domaćih policijskih snaga, zatim mislim da je i Vaša
14   supruga, Sonja Wright, bila dio tima, ona je radila s Vama na tome, je li
15   tako?

16   O: Da, ona je radila sa mnom mnogo godina.

17   P: Shvatam. Dakle, Vi ste naveli 22 imena, što znači da svi koji su
18   radili na tim artefaktima su ustvari obavili nepotpun posao i samo površan
19   posao, i u pogledu prikupljanja i pregleda tih artefakata. U pravu sam, je
20   li tako?

21   SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Vi ste postavili jedno vrlo složeno
22   pitanje, jer "nepotpun" na način na koji ga Vi projektujete, odnosno
23   predlažete, je jedna stvar, a "površan posao" je nešto drugo. Ako želite da
24   kažete da je posao koji je obavio svjedok bio nepotpun jer je bio površan,

25

26

27

28

29

30

1 molim Vas postavite pitanje na taj način. Ako želite da svjedoku kažete da
2 je posao koji je obavio bio i nepotpun i površan onda, molim Vas, to jasno
3 recite.

4 I, ponovo, mislim da moramo da odvajamo faze na koje je ukazao
5 gospodin McCloskey, kada sam ja tražio da preformulišete Vaše pitanje, jer
6 izvještaj je njegov, a nije nužno članova tima koji su radili s njim, ili po
7 njegovim uputstvima. Znam sigurno da ste shvatili šta hoću da kažem. Ja Vas
8 ni na koji način ne zaustavljam, samo Vas molim da budete jasniji i da
9 postavljate precizna pitanja svjedoku, jer on je već rekao, na primjer: "Ja
10 se slažem s Vama da nije bio potpun."

11 Ali mislim da je sugestija bila da on nije bio potpun zato što je bio
12 površan, zato bih Vam sugerisao da se vratite na isto pitanje i pitate
13 profesora zašto se on slaže da je njegov pregled bio nepotpun, pregled
14 artefakata.

15 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Ja ne raspravljam s Vama, gospodine
16 predsjedavajući, niti sa Pretresnim vijećem, ali mislim da je profesor
17 ustvari odgovorio na to pitanje prije pauze, na stranici 39, kada sam ga u
18 redovima 13 do 15 konkretno pitao da li bi bilo neprimjereno obaviti površan
19 pregled, i njegov odgovor je, u redu 16, bio: "Da, bilo bi." I onda
20 nastavljamo. I mislim da je time već utvrđeno ono što sugeriše gospodin
21 predsjedavajući.

22 Da li mogu da nastavim?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, izvolite.
2 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod]
3 P: Professore, čuli ste o čemu smo raspravljali?
4 O: Da.
5 P: Da li možete to komentarisati? Da li je bio nepotpun zato što je
6 bio površan?
7 O: Kada sam rekao da je bio nepotpun, bio je nepotpun zato što sam
8 znao da će istražitelji obaviti detaljan i potpun posao kasnije. I ja sam
9 želio da uključim u moj izvještaj određena zapažanja, i ja ne bih
10 upotrijebio riječ "nepotpun". A kada je riječ o "površnom" pregledu, mislim
11 da je to pogrdan naziv, jer izjava o detaljima u koju sam se poslije upustio
12 je nešto što je uslijedilo nakon pregleda u mrtvačnici.
13 P: Da li ste Vi ikada dobili izvještaje policajca koji je vršio
14 uviđaj u vezi s tim da li je obavljeno potpuno ili nepotpuno prikupljanje i
15 pregled tih artefakata?
16 O: Takvi izvještaji se nisu upućivali na mene i ne znam da li su oni
17 napravljeni ili nisu.
18 P: Dakle, danas, kada Vi sjedite ovdje... izvinjavam se, mislio sam da
19 od mene traže da usporim. Znači, kada sjedite danas ovdje, Vi nikada, do
20 danas, na osnovu ekshumacija koje ste Vi obavili, niste dobili nakon toga
21 izvještaj bilo kojeg policajca za vršenje uviđaja ili istražitelja
22 Međunarodnog suda, koji bi potvrdili Vaše pretpostavke da su ti artefakti
23 pregledani detaljno i potpuno. Da li je to tačno?
24 O: Ja sam imao zaduženje da obavim ekshumacije, iskopavanja, i da
25
26
27
28
29
30

1 napišem izvještaj o ekshumacijama. Ja nisam imao ukupnu odgovornost za
2 cijeli slučaj.

3 P: Uvaženi gospodin predsjedavajući je tražio da pojasnim sljedeće: u
4 Vašem izvještaju, u rezimeu, sažetku nalaza, Vi ste koristili izraz "mi".
5 Možete li mi objasniti na koga ste mislili pod tim "mi" u određenim
6 aspektima tog izvještaja?

7 O: Pa, možete li mi reći na šta mislite?

8 P: Pa, da pogledamo nalaze iz maja, 12. maja 1999. Da li to imate
9 pred sobom?

10 O: Da.

11 P: Da pogledamo onda stranicu 2; mislim da to počinje sa rezimeom
12 nalaza, i to je masnim slovima napisano.

13 O: Da.

14 P: Šesti paragraf, da li vidite to? Kada počinjete rečenicu sa "Mi".

15 O: Da.

16 P: Na koga ste mislili?

17 O: Mislim da se to koristilo u kolektivnom smislu, odnosilo se na tim
18 s kojim sam ja radio.

19 P: U redu, ali mislim da na Vašem spisku u tom istom izvještaju, na
20 stranici 3 i 4, Vi navodite članove tog tima; kažete da su tu istražitelji
21 Međunarodnog suda, da su tu bili i holandski i britanski policajci za
22 vršenje uviđaja, zatim da su tu bili arheolozi, antropolozi. Dakle, ukupno
23 22 člana tima, je li tako?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Taj izvještaj je napisan u ime svih tih ljudi?

3 O: Ne u ime svih tih ljudi, ja sam samo želio da naznačim da ja nisam
4 sam obavio taj posao.

5 P: Da navedem rečenicu: "Mi smo obavljali samo površni pregled
6 artefakata koji su pronađeni u grobnicama." Da li to vidite?

7 O: Da, vidim.

8 P: Recite mi, šta ste mislili pod tim?

9 O: Mislilo sam da artefakti, kao što su isprave, zatim razni papiri na
10 kojima je nešto pisano, su tražili analizu van one koju smo mi mogli da
11 obavimo. To je jedna stvar. Druga stvar je da mi nismo vršili invazivnu
12 analizu tijela da vidimo da li se nešto nalazi unutar unutrašnjih džepova; i
13 s tog stanovišta je to takođe bio površan pregled, jer nismo pokušali da
14 pronađemo sve artefakte. I mislim da bi bilo neodgovorno kada bih ja u
15 svojoj izjavi rekao da smo mi našli i pregledali sve artefakte.

16 P: Dozvolite da Vas pitam da li, kada je Tužilaštvo od Vas tražilo da
17 obavite te ekshumacije, da li ste upoznati sa bilo kakvim kritikama toga
18 kako su arheolozi i kako su antropolozi obavili preglede masovnih grobnica u
19 vezi sa Srebrenicom?

20 O: Kada sam obavio razgovor sa Međunarodnim sudom 1997., jasno su mi
21 rekli da žele da neko sa velikim arheološkim iskustvom obavi taj posao, i
22 zato su mene odabrali.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li ste ikada obaviješteni da je bilo problema, ne samo sa
2 jednim čileanskim antropologom, već i sa drugim antropolozima, i da su
3 zaposlenima, koji su radili na procesu ekshumacije, data uputstva da
4 odbacuju odjeću i druge artefakte?

5 O: Ne, nisam upoznat sa tim detaljima. Niko mi to nije rekao.

6 P: Znači, Vi danas, gospodine, kažete da Vi niste upoznati sa takvim
7 ponašanjem?

8 O: Ja vrlo nejasno znam nešto, načuo sam, o kritikama rada obavljenog
9 1996. godine i o nekim arheološkim procedurama koje su tada bile na snazi,
10 ali ne detaljno. Međutim, znam da je Međunarodni sud 1997. odlučio da
11 angažuje arheologa koji bi tamo radio sve vrijeme na ekshumacijama. Međutim,
12 nisam bio upoznat sa detaljima koji su brinuli Međunarodni sud, niti mi je
13 to rečeno tokom *briefinga*.

14 P: Vi ste pomenuli da ste s vremena na vrijeme, tokom procesa
15 ekshumacije, obavještavani od strane Međunarodnog suda i Tužilaštva,
16 istražitelja Tužilaštva o nekim činjeničnim problemima, odnosno, nečemu što
17 ste nailazili na različitim lokacijama. Da li je to tačno?

18 O: Da. Obavještavan sam o onome što sam smatrao da su lokaliteti.
19 /kako je prevedeno/

20 P: A istražitelj Međunarodnog suda je, već pomenuti, gospodin Jean-
21 Rene Ruez?

22 O: Da.

23 P: I takođe i Dean Manning, među ostalim. Da li su Vas oni ikada
24 obavijestili zašto niste našli nikakvu vojnu odjeću u bilo kojoj od grobnica
25
26
27
28
29
30

1 koje ste ekshumirali?

2 O: Ne znam da li sam ih to pitao. Ne sjećam se. Ja sam to naveo kao
3 svoje zapažanje, da mi nismo našli nikakvu vojnu odjeću, ali ne sjećam se da
4 su mi oni objašnjavali zašto je to tako.

5 P: Da li ste ikada bili obaviješteni da su muškarci koji su napustili
6 Potočare u julu 1995. godine bili u vojnoj koloni, da li ste o tome uopšte
7 obaviješteni?

8 O: Možda sam o tome čitao, ali više kao o kontekstu. Ali ne sjećam se
9 da sam dobio bilo kakva uputstva u vezi s tim, ako shvatate šta hoću da
10 kažem. Vodile su se različite rasprave o tome na licu mjesta, o tim
11 lokalitetima, ali nisam nikad bio formalno obaviješten ili instruiran u tom
12 pogledu.

13 P: Onda mi pomozite u vezi sa sljedećim: u čemu je značaj unošenja
14 napomene o tome kakvu vrstu odjeće ste našli u grobnicama koje ste
15 ekshumirali, ako nije da se sugerije da je riječ o civilima, civilnoj
16 odjeći, a ne vojnoj?

17 O: Upravo tako.

18 P: Na osnovu toga Vi ste potvrdili, je li tako, da su to bili ljudi
19 koji nisu bili vojna lica?

20 O: Pa, ja nisam našao nikakvu vojnu odjeću. Jer, ja sam svakako bio
21 svjestan značaja mojih zapažanja i konteksta u kojem je bilo bitno da se
22 smatra da su ti ljudi... da li su ti ljudi vojna lica ili nisu vojna lica i
23 koje su mogućnosti u odnosu na te grobnice.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Da li bi uticalo na Vašu odluku i Vaše mišljenje ako bih Vam rekao
2 da je Tužilaštvo takođe identifikovalo tu kolonu muškaraca, koji su
3 napuštali Potočare i išli prema Tuzli, kao vojnu kolonu?

4 O: Ja ne bih mogao da razlikujem te ljude, osim da su bili u civilnoj
5 odjeći, jer ja sam naveo u svom izvještaju izjavu da nije bilo nikakvih
6 dijelova vojne odjeće, i to je ono što sam ja primijetio. Ali, da li bi moja
7 konačna odluka bila drugačija... odluka je donošena u mrtvačnici i tamo su
8 stvari razriješene.

9 P: Mi smo ukratko govorili o proračunima koje ste Vi pravili u maju
10 1999., i mislim da ste Vi u izvještaju - u odnosu na koji, uz puno
11 poštovanje, se pokreće kritika u pogledu Vaših proračuna, da je riječ o
12 tvrdnjama, a ne o pretpostavkama, i mislim da je to razjašnjeno u jednom
13 memorandumu. Da li se toga sjećate?

14 O: Moji proračuni nisu pretpostavke, to je tumačenje na osnovu
15 proračuna koji su od mene traženi. /kako je prevedeno/

16 P: Mislim da ste Vi... da to stoji u jednom memorandumu koji ste
17 napisali mom uvaženom kolegi Peteru McCloskeyom u novembru 2000. godine. Da
18 li ste upoznati s tim?

19 O: Ne sjećam se.

20 P: Da li to imate kod sebe?

21 O: Nemam.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Mislim da imam ERN broj tog dokumenta.
2 To je 0106-2373 od 13. novembra 2000. godine, koji je napisao Richard Wright
3 i uputio Peteru McCloskeyom.

4 P: Profesore, u dijelu toga, citiraću šta ste rekli: "Slažem se da se
5 tačan broj može procijeniti samo na osnovu samih ekshumacija. Zaključci
6 traže pretpostavke i ja nisam rekao ništa drugo u svom izvještaju."

7 O: Slažem se s tim.

8 P: Da li danas, gospodine, znate koliki je tačan broj tijela koja su
9 izbrojana iz ekshumacija?

10 O: Kada govorite o ekshumacijama, da li mislite na one na kojima sam
11 ja radio?

12 P: Sve ekshumacije.

13 O: Nemam pojma.

14 P: Da li ste pokušali da saznate tu informaciju?

15 O: Ja sam pokušao da saznam, kao što sam objasnio Vašem kolegi
16 ranije, tražio sam od gospodina Johna Sterenberga iz ICMP-a da mi kaže da li
17 su grobnice koje su oni iskopali, da li je to na bilo koji način umanjilo,
18 dovelo u pitanje moje kalkulacije; on mi je rekao da nije.

19 P: Vi ste u to vrijeme napravili te kalkulacije, te procjene?

20 O: Ne, to je bilo te godine kad sam radio.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dozvolite da Vas pitam sljedeće: da li ste razgovarali sa
2 gospodinom Jean Ruezom i da li ste mu dali svoju procjenu u odnosu na
3 procenite grobnica koje su ekshumirane do sada?
4 O: Da li sam razgovarao s njim kad?
5 P: Bilo kad od Vašeg izvještaja.
6 O: Ako biste mogli da preformulišete pitanje, želio bih da znam na
7 šta ste mislili, o čemu sam razgovarao?
8 P: Prvo bih želio da utvrdim da li ste razgovarali sa gospodinom
9 Ruezom.
10 O: Razgovarao sam sa gospodinom Ruezom mnogo puta.
11 P: Kada ste s njim razgovarali poslednji put?
12 O: Poslednji put 2002. godine, na jednoj konferenciji.
13 P: Da li ste od tada s njim uopšte razgovarali?
14 O: Ne, od 2002. godine.
15 P: Da li znate kakvo je bilo njegovo mišljenje 2002. godine u odnosu
16 na broj grobnica koje su ekshumirane u Srebrenici?
17 O: Ne, ne znam.
18 P: Da li ste ikada raspravljali o tome da je njegovo mišljenje bilo
19 da je 94-95% grobnica ekshumirano?
20 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Prigovor. To je pogrešno tumačenje
21 činjenica i mislim da to treba pokrenuti kad gospodin Ruez bude ovdje. To je
22 pitanje za unakrsno ispitivanje gospodina Rueza, mada to nije osnova mog
23 prigovora.
24 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Uz dužno poštovanje, ja jesam unakrsno
25
26
27
28
29
30

1 ispitivao gospodina Rueza, to sam pročitao juče, i gospodin Ruez je iznio
2 taj procenat. I ja, na osnovu te njegove procjene koju je on sam
3 identifikovao, postavljam to pitanje.

4 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Ako se sjećate, odgovor koji smo
5 čuli nije bio procenat ekshumiranih, već procenat identifikovanih, i to je
6 prilična razlika.

7 [Sudije vijećaju]

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mi imamo predstavu o tome ali, da ne
9 bismo rizikovali da se oslanjamo na naša sjećanja, gospodine Ostojić, možda
10 biste mogli da ukažete direktno na transkript i da to pročitate.

11 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Na stranici 1731 - i ja čitam to iz
12 jučerašnjeg transkripta, a to je na stranici 42, počinje u redu 25 i
13 nastavlja se na stranici 43, do reda 12 - i čitam sa stranice 1731 iskaza
14 gospodina Rueza: "Postavljeno mi je pitanje 2003., red 3 i dalje: 'Da li je
15 tačno da je Vaše mišljenje u odnosu na ekshumacije,'" očigledno ja to
16 naglašavam, citiram: "'sada smo u 2003. godini, osam godina nakon događaja,
17 i mi smo locirali vjerovatno 90% svih grobnica.'" I ja nastavljam, citiram:
18 "'Da li se sjećate da ste dali izjavu u predmetu *Blagojević*,'" i red do 12.
19 Odgovor gospodina Rueza je ponovo bio, mislim: "Da.", i možemo to
20 provjeriti.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Pitanje: "Sada smo još dalje od tih događaja."

2 Odgovor: "Da."

3 Pitanje: "Koji procenat povećanja ili smanjenja mogu da koristim?"

4 Odgovor: "Samo jedan lokalitet je pronađen od 1993., i to je

5 lokalitet koji se nalazi u Potočarima, i otkrio ga je tim gospodina

6 Mašovića. To je tako, sada smo možda pronašli 96%."

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine McCloskey.

8 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Teško je procijeniti svjedočenje iz

9 druge ruke u nekom prethodnom svjedočenju, ali izgleda da gospodin Ruez

10 govori o grobnicama koje su smještene u Potočarima. Ali, u to neću da

11 ulazim. On tu govori o lociranju grobnica, a ne o iskopavanju.

12 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Mislim da može da promijeni poziciju

13 sa identifikacije tijela na lociranje grobnica. Međutim, vjerujem da je ovo

14 sasvim jasno, i ja sam čuo svjedočenje gospodina Clarka jučer, što se tiče

15 broja tijela, i svjedočenje profesora Wrighta danas, i o njegovom

16 izvještaju.

17 Ako to stavimo u kontekst onoga što je rekao gospodin Ruez, mislim da

18 je sasvim očigledno o čemu se radi. On je rekao da je 96% grobnica iskopano,

19 to gospodin Ruez govori. On spominje grobnice, a ne spominje identifikaciju.

20 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Izražavam snažan prigovor tome.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo jedan trenutak.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 [Sudije vijećaju]

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine McCloskey, ja sam Vas
3 prekinuo kada ste rekli: "Ja ulažem energičan prigovor." Možete li ponovo da
4 objasnite na što ulažete prigovor?

5 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Ova izjava, da je 96% grobnica
6 ekshumirano, to se nigdje ne nalazi u ovom spisu i tu se pogrešno izražava
7 realnost danas kako sjedimo ovdje, da gospodin Ruez, kao i svako drugi na
8 tom području, zna da je ostalo mnogo grobnica koje nisu iskopane u ovom
9 predmetu. I reći da se u podacima kaže da se radi o 96% je apsurdno.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Ostojiću -

11 G. OSTOJIC: [simultani prevod] Ja snažno ulažem prigovor. Ako moj
12 kolega želi da dâ komentar, on to može da učini, ako misli da ima osnovu za
13 to, može to da učini.

14 Ali, moram ovo da kažem za zapisnik - ispričavam se, gospodine
15 predsjedavajući - ono što oni kažu uvijek jeste da nismo u pravu ili da nije
16 istina. Ja bih htio da mi on pokaže gdje se to pokazuje, u kojem izvještaju
17 nam se konkretno kaže koliko je grobnica još uvijek ostalo koje treba
18 ekshumirati. Želim da nam kaže konkretno, kada ima takve dokaze, zašto oni
19 nisu povukli takve dokaze kada su suprotni onome što je rekao doktor Clark,
20 na osnovu onoga što je rekao juče, na osnovu tijela i dijelova tijela koje
21 je stvarno ispitaao.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim da morate ponovno da

23

24

25

26

27

28

29

30

1 postavite ili parafrazirate svoje pitanje. Poprilično sam siguran da
2 profesor Wright zna tačno o čemu Vi govorite. I ako je u poziciji da
3 odgovori na Vaše pitanje, on će to učiniti ako može; ako ne, onda pređite na
4 drugo pitanje.

5 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Hvala.

6 P: Profesore, da li znate koji postotak grobnica povezanih sa
7 Srebrenicom, koliko je od njih ekshumirano?

8 O: Ne, ne znam.

9 P: Jeste li ikada pitali tužioca da Vam dâ te informacije?

10 O: Ne. Moj rad je... situacija je takva da sam ja prestao raditi za
11 Međunarodni sud 2000. Prešao sam na druge poslove, pisao sam izvještaje i
12 nemam nikakvu odgovornost da pratim taj materijal. No, ja sam tražio od
13 ljudi da mi kažu ukoliko ima ikakvih pitanja koja su vezana za moj rad zbog
14 kojih bi morao nešto ponovno da ispitam, i niko mi ništa nije rekao.

15 P: Možete li da mi kažete zašto Ured Tužilaštva, ako je istina da
16 postoje druge grobnice koje treba iskopati, da li su Vas oni obavijestili da
17 li neko vrši te ekshumacije sada?

18 O: To znam, zato što sam u kontaktu sa gospodinom Sterenbergom, koji
19 je radio sa mnom sve godine u Bosni. On je terenski službenik za ICMP. On me
20 periodično obavještava o svom radu nezvanično, i ništa me nije upozorilo na
21 mogućnost da smo mi pogrešno obavijestili Međunarodni sud.

22 P: Vi stalno spominjete Međunarodni sud ili ovo ili ono, ili moje
23 prijatelje /nedostaje simultani prevod/.

24

25

26

27

28

29

30

1 Ako je... kažete da ste imali neformalne odnose ali, na osnovu tih razgovora
2 sa njim, možete li da nam kažete kada je posljednji puta vršena ekshumacija
3 na nekoj grobnici vezanoj za Srebrenicu 1995.?

4 O: Ja sam sasvim siguran da su oni tamo vršili ekshumacije do jeseni
5 prošle godine.

6 P: Koliko mnogo?

7 O: Ne znam.

8 P: Da li znate prije toga koliko?

9 O: Ja ne znam uopšte koliko mnogo.

10 P: Da li znate koliko je grobnica ekshumirano nakon što ste Vi
11 napustili posao za Tužilaštvo, u ulozi glavnog arheologa?

12 O: Ne mogu da odgovorim na to pitanje. Ja nisam bio dio sistema, da
13 tako kažem, nakon 2000. godine.

14 P: No, Vi se slažete sa mnom da je tačan broj kada se određuju tijela
15 i broj tijela koja su /nerazgovijetno/ iz grobnica, da li se slažete da
16 takvo izbrojavanje tijela treba ostaviti patolozima kao što je doktor Clark?

17 O: Da, timu antropologa i patologa.

18 P: Da Vas pitam ovo o sekundarnim i primarnim grobnicama, i molim da
19 mi pomognete da identifikujem brojeve koje ste Vi pregledali. Ja pokušavam
20 da postavim pitanje kako treba. Čitajući Vaše izvještaje, vjerujem da je
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1   bila jedna ekshumacija koju ste vršili na sekundarnoj grobnici, i onda ste
2   nakon te ekshumacije utvrdili da je to vezano za jednu drugu primarnu
3   grobnicu. Da li je to tačno?

4   O: Da, mislim da tu govorite o odnosu između Zelenog Jadra 5 i
5   lokacije u Glogovi.

6   P: Da, na to mislim. Hvala što ste razjasnili da su Zeleni Jadar 5 i
7   Glogova u pitanju. Ali, koja lokacija Glogove?

8   O: Radio sam na onome što se zvalo Glogova 1. Ja nisam vidio
9   ekshumacije na Glogovi 2, to je vodio gospodin Baraybar.

10   P: Da li ste ikada, tokom svog iskustva sa ekshumacijama, vršili bilo
11   kakve druge slične vrste ekshumacija, gdje biste prvo našli sekundarnu
12   grobnicu, a onda nakon toga našli primarnu grobnicu?

13   O: Da, treća lokacija na Čančari putu, i tu su mi karakteristike
14   slomljenih boca pokazale da se moralo raditi o nekakvom industrijskom
15   nesretnom slučaju u tvornici gdje se vrši flaširanje. Ja sam tada
16   kontaktirao Međunarodni sud i rekao im da mora postojati neka primarna
17   grobnica vezana za neku tvornicu u kojoj se vrši flaširanje u Kozluku, zato
18   što su tako govorile one naljepnice na flašama. A poenta jeste u tome da su
19   te staklene boce imale pečate na vrhu, a to ne možete očekivati kod boca
20   koje su bačene nakon piknika. Isto tako, nisu postojale naljepnice na
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1   bocama. A postoji jedan trenutak u procesu proizvodnje, kada se zapečati
2   velika kutija sa bocama, koje imaju naljepnice na sebi, i onda se te boce
3   slome.

4   P: Ima li bilo kakvih drugih slučajeva gdje ste prvo našli
5   sekundarnu grobnicu, a onda nakon toga našli primarnu grobnicu?

6   O: Ne, mislim da nema.

7   P: Još samo jedno dodatno pitanje. Od strane 47 danas, redovi 12 do
8   14, govorili smo nešto o značaju Vaših opservacija u kontekstu onoga što su
9   ljudi vjerovali da je vojna ili nevojna odjeća. Možete li mi sada reći da li
10   su izjave u Vašim izvještajima da niste našli nikakve vojne odjeće, odnosno,
11   da ste našli samo civilnu odjeću, da li možete da mi kažete da li to ima
12   ikakvog značaja u Vašim izvještajima?

13   O: Da nismo našli vojne odjeće, to sam napisao u svom izvještaju iz
14   1998. i u izvještaju iz 1999. Ali u Glogovi, u mom izvještaju, mislim da se
15   spominje jedna vojna jakna.

16   P: Mislim da se radi o dugmetu koje je tvornički napravljeno?

17   O: To je bio drugi nalaz.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: A kakav je značaj?
2 O: Značaj je da sam ja svjestan mogućnosti -
3 P: Ispričavam se, profesore.
4 O: Ja sam svjestan opšte pozadine argumenta da li se radi o vojnicima
5 ili civilima. Ne možete raditi u Bosni, a da ne čujete da se o tome
6 diskutuje. Ja sam bio impresioniran činjenicom da sam vidio ljude koji su na
7 sebi imali samo civilnu odjeću, sa samo jednim izuzetkom.
8 P: Da li ste upoznati s time da je vojno osoblje nosilo civilnu
9 odjeću?
10 O: Nemam pojma o tome.
11 P: Da li ste se ikad raspitali o tome?
12 O: Ne. Mislim da su mi rekli da su neki od ljudi... da su se presvukli
13 u civilnu odjeću, ali to su priče koje čovjek čuje. Međutim, ja nisam vršio
14 ispitivanje toga.
15 P: Mislim da nemam više pitanja. Hvala, profesore.
16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Ostojiću.
17 Da li tim gospodina Nikolića želi da nastavi? Vi ste naveli deset
18 minuta.
19 GĐA NIKOLIĆ: Ne hvala, časni Sude, nećemo imati pitanja.
20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospođo Nikolić.
21 Gospodine Lazareviću? Deset-petnaest minuta.
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Jedno ili dva pitanja, samo dvije
2 minute, doslovno.

3 Unakrsno ispituje g. Lazarević:

4 [Svjedok odgovara putem prevodioca]

5 P: [na B/H/S-u] Dobar dan, profesore. Pitanje koje ću Vam postaviti
6 odnosi se isključivo na metodološki pristup koji ste imali. Prilikom
7 iznošenja broja tela u grobnicama i prilikom iznošenja tog broja od 2.571 -
8 kol'ko sam ja shvatio, ukupnog broja - Vi ste naveli da se radi o
9 pretpostavci, je li tako?

10 O: Postoje neke pretpostavke koje se kriju iza tog broja.

11 P: I, kao naučnik, možete li mi reći da li se saglašavate sa tim da
12 je, u naučno-metodološkom smislu, pretpostavka tvrdnja koju treba dokazati i
13 da se ona svakako ne bi trebala nalaziti u zaključcima?

14 O: Slažem se da u slučaju naučnog metoda nema smisla navoditi
15 pretpostavke koje se ne mogu provjeriti. Ja sam znao da se te pretpostavke
16 koje sam davao mogu provjeriti daljim iskopavanjima i zato nisam smatrao
17 naučno neodgovornim da vršim izračune i da pravim pretpostavke, zato što sam
18 znao da se ta hipoteza može provjeriti.

19 P: Potpuno se slažem sa Vama, ali dok ne postoji potvrda toga, to i
20 dalje ostaje samo u domenu pretpostavki, je li tako?

21 O: Ako mislite da se radi o hipotezi, da, ali ja ne tvrdim da to
22 jeste broj. Ja samo kažem da bi to bio broj ukoliko su zadovoljene određene
23 pretpostavke, kad se radi o sličnosti između grobnice koju smo iskopali i
24
25
26
27
28
29
30

1 onih grobnica koje su ostale neiskopane.

2 P: [simultani prevod] Hvala, gospodine. Nemam više pitanja za Vas.

3 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Lazareviću.

5 Imam isto tako naznaku da tim gospodina Gvere želi da unakrsno ispita
6 svjedoka. Molim potvrdu.

7 G. JOSSE: [simultani prevod] Evo, dobili ste potvrdu.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Josse. Ostaje,
9 dakle, da gospodin Haynes ili gospodin Sarapa isto tako postavljaju pitanja.
10 Naveli ste 15 minuta.

11 G. HAYNES: [simultani prevod] Mislim da ću završiti u tom periodu.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite.

13 Unakrsno ispituje g. Haynes:

14 P: Da li biste razmotrili par izjava, da vidim da li se slažemo?
15 Forenzička arheologija se bavi aktivnostima iz prošlosti i ispitivanjem
16 fizičkih ostataka, bilo da se radi o predmetima, tijelima ili reziduima.

17 O: Složio bih se s tom općom izjavom.

18 P: A forenzička antropologija primjenjuje nauku fizičke antropologije
19 i humane osteologije u pravnom okruženju?

20 O: Da, to izgleda dobar sažetak.

21 P: Da to stavimo jednostavnim riječima - Vi, kao arheolog, gledate
22 šta se nalazi u zemlji i kako je to došlo tamo, a antropolog traži da
23 pronade ko je tamo i koliko ih ima i ko su?

24 O: Rekao bih "da" na to pitanje, no mislim da ne postoji unakrsna
25
26
27
28
29
30

1   veza između tih dvaju praksi. Ali ako neko djeluje kao arheolog, da, ako
2   djeluje kao antropolog, da, a mi smo imali specijaliste za oba ta polja.

3   P: Cijenim Vašu skromnost, ali Vi ste profesor *emeritus*
4   antropologije?

5   O: Da, ja sam juče objasnio konfuziju, jer u ovom slučaju
6   antropologija jeste osteologija. Na Univerzitetu u Sydneyju, antropologija
7   se koristila u starom smislu, da je uključivala preistorijsku antropologiju,
8   fizičku antropologiju i kulturnu antropologiju. I bila su dva profesora
9   antropologije, jedan sam bio jedno vrijeme ja, a moja odgovornost je bila da
10   se bavim arheološkim lokacijama.

11   P: Ja sam Vam postavio samo ta pitanja ukoliko se ne osjećate komotno
12   odgovarajući na pitanja o antropologiji koja ću Vam postaviti. A mislim da
13   možete da date odgovor na njih?

14   O: Ja nisam primjenjivao antropologiju u kontekstu ovog posla, ali u
15   drugim forenzičkim slučajevima znam dosta o antropologiji, pa se osjećam
16   kompetentnim.

17   P: Hvala. Kako bismo odredili dob, pol, rasu i minimalni broj
18   pojedinaца u nekoj grobnici, standardna tehnika uključuje - tamo gdje nemamo
19   kompletni skelet - da se posmatra rast kostiju i promjene koje nastaju s
20   godinama?

21   O: Da. Isto tako i fazu u kojoj je nicanje zuba i stopu istrošenosti

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zuba. Da, slažem se s Vama.

2 P: U Vašem znatnom iskustvu, Vi se vjerovatno slažete da bilo koja
3 ocjena sadržaja neke grobnice zahtijeva, da tako kažemo, kontrolisani
4 uzorak? Možda bih mogao bolje da to kažem, ako niste razumjeli.

5 O: Ne, ono što sam htio da kažem jeste da svaka grobnica koju smo
6 ispitali, mi smo pokušali da izvadimo sve pojedince koji su u toj grobnici,
7 tako da nismo vršili uzorkovanje.

8 P: Nisam se dobro izrazio. Postojale su varijacije u rastu kostiju i
9 promjenama na kostima izazvanim dobi, je li tako?

10 O: Pa, ne mnogo. Uglavnom se razlike odnose na oblik kostiju, odnosno
11 oblik skeleta. I nema mnogo razlika među različitim rasama širom svijeta.

12 P: Ja samo citiram jedan očigledni primjer u vezi s kojim je
13 postavljao pitanja gospodin Ostojić u unakrsnom ispitivanju. On je iz
14 Amerike, ja sam iz Velike Britanije, i da li biste se složili da
15 kontrolisani uzorak Amerikanca se ne bi mnogo razlikovao kada je riječ u
16 utvrđivanju dobi, u odnosu na onaj iz Evrope?

17 O: Mislite na doba smrti?

18 P: Da.

19 O: Nisam siguran da li rasa ima veze s tim ili ne. Ja bih volio da
20 pogledam lokalne studije u vezi s tim, u vezi sa opštim principima koji su
21 utvrđeni u antropološkim udžbenicima u odnosu na varijacije u razvoju
22 skeleta. Ali, rekao bih da postoji relativno uniforman proces rasta ljudskih
23 bića.

24 P: U redu. Ja sam samo htio da vidim da li se s tim slažete ili ne
25
26
27
28
29
30

1 slažete.

2 Također je tačno, zar ne, da arheolog koji se praktično bavi
3 arheologijom mora da bude vrlo pažljiv kada je riječ o uklanjanju ljudskih
4 ostataka iz grobnica? Znači, mora da vrlo etički obavlja svoj posao?

5 O: Da.

6 P: I pretpostavljam da se slažete da prilikom obavljanja tog posla u
7 Bosni istraživači su morali da dobiju pristanak svih osoba u vezi s kojima
8 su željeli da obave tu studiju?

9 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Prigovor. U čemu je relevantnost
10 toga?

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, gospodine McCloskey.

12 [Sudije vijećaju]

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Prihvata se prigovor. Izvolite,
14 sljedeće pitanje.

15 G. HAYNES: [simultani prevod] Nema više pitanja.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Ostaje još Vaše dodatno
17 ispitivanje, gospodine McCloskey.

18 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Da, vrlo kratko, samo par pitanja.

19 Dodatno ispituje g. McCloskey:

20 P: Gospodine profesore, želim da se vratimo na lokalitet Kozluka, na
21 grobnicu Kozluk, nakratko, i želio bih da pogledamo nekoliko stranica Vašeg
22 izvještaja; ako biste mogli da nam pomognete da ilustrujemo to. To je
23 dokument 65ter 655, na stranici 27 Vašeg izvještaja od 2. februara 2000.
24 Trebalo bi da bude i na ekranu.

25

26

27

28

29

30

1 I, dok se to pojavljuje, dozvolite da Vas pitam sljedeće: Vi ste taj
2 lokalitet Kozluk našli približno u isto vrijeme kada i istražitelji, je li
3 tako?

4 O: Ja sam ga našao zahvaljujući karakteristikama Čančara 3, a fizički
5 sam tamo otišao sa istražiteljima.

6 P: Da li ste našli čahure projektila u tom području iskopavanja?

7 O: U Kozluku?

8 P: Kozluku, da.

9 O: Da, ja sam to naveo u mom izvještaju.

10 P: Govorili smo o mecima koji su nađeni ispod tijela. Da li ste,
11 takođe, našli čahure projektila koje bi se na te metke odnosile na bilo koji
12 način? I da li su oni bili iste veličine ili je tu bilo nešto interesantno
13 čega ste bili svjesni?

14 O: Znam da je to predato balističkom vještaku i oni na izvjestan
15 način nisu odgovarali, ako znate na šta mislim. /kako je prevedeno/

16 P: Količina tih čahura, da li Vas je navela na određeni zaključak u
17 odnosu na tu grobnicu?

18 O: Nije u pitanju bila samo količina, već i distribucija, raspored
19 tih čahura, jer one su bile pod tijelima u mnogo slučajeva i bilo ih je
20 svugdje. Bilo je na stotine tih čahura.

21 P: Ako biste mogli da pogledate ovu fotografiju. Da li prepoznajete
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 gdje se to nalazi?

2 O: Da. To je Kozluk, lokalitet Kozluk, ono što smo mi nazivali KK2.
3 To je raspored tijela i to je bila jedna od ilustracija koje sam ja pomenuo
4 ranije u svom iskazu.

5 P: Da li se sjećate da li su ta tijela izgledala kao da su bila
6 ustrijeljena tu, na licu mjesta?

7 O: Pa, to su ona koja sam pominjao da su ležala na površini, sa mnogo
8 metaka na tlu i ispod tijela. Nemam ovdje pero, negdje sam ga izgubio. Da li
9 mogu da pokažem na ekranu?

10 P: Poslužiteljica će Vam pomoći oko toga.

11 O: Da li bi bilo moguće pokazati fotografiju sa dijelovima, odnosno...
12 ustvari, dio obe ove fotografije? Ako biste mogli samo malo da podignete.

13 P: Sad ćemo vidjeti da li možemo da vidimo malo od obe fotografije.

14 O: Da, to je dovoljno. Ne, prethodna veličina je bila bolja. Ovo je
15 dobro, hvala.

16 Ovo su osobe za koje sam zaključio da su ustrijeljene na licu mjesta.
17 Oni su ležali na površini i meci su bili ispod njih.

18 P: Da li biste mogli da upišete "X" pored osobe na koju mislite?

19 O: To su sve ove osobe, uključujući i neke koje se ne vide ovdje,
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 koje su malo ulijevo.

2 P: To je jasno, onda.

3 O: Ustvari, na donjoj fotografiji ih sve vidite, pod malo drugačijim
4 uglom i vidite desno ovo zeleno odijelo. Neka od ovih tijela nedostaju na
5 gornjoj fotografiji. Obe fotografije se odnose na isti raspored tijela.

6 P: Sada sam želio da se ukratko vratimo na nešto što smo govorili
7 juče. Ja sam Vas pitao kako ste mogli na osnovu iskopavanja grobnice reći da
8 li je tu nešto poremećeno i Vi ste nam govorili o oznakama na dnu grobnice.
9 Možete li nam pokazati na ovoj grobnici o čemu je riječ?

10 O: Kada rovokopač kopa kroz glinu, on pritišće glinu i mekši
11 materijal odlazi iznad. I to su bukvalno tragovi rovokopača. To su ovi
12 tragovi ovdje, jer oni su presjekli preko nogu pojedinaca koji su bili na
13 kosini te rupe, i noge nema, recimo. I mi smo to tumačili kao skrnavljenje
14 grobnice u području Kozluka.

15 P: Možete li nam označiti slovom "L" mjesto na kom nedostaje noga,
16 ako prepoznajete to na ovoj fotografiji?

17 O: Postoji dijagram u mom izvještaju i on je malo jasniji, dijagram
18 ovog područja.

19 P: Ti tragovi na donjoj fotografiji, to nisu tragovi koje je napravio
20 vaš rovokopač?

21 O: Ne.

22 P: A tijela koja se nalaze na ovoj fotografiji, ona su tačno tamo
23 gdje ste ih našli?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, ona su bila ispod otprilike metar tla i mi smo prekopali
2 površinu i otkrili ta tijela.

3 P: Vi i Vaši vještaci ste bili, znači, u stanju da uklonite taj
4 gornji sloj tla i da ih ostavite upravo u onakvom položaju u kakvom su bili
5 kad su preminuli?

6 O: Da, to smo uradili.

7 P: Da pogledamo sada još jednu stranicu.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li bi svjedok mogao da potpiše
9 ovaj dokument i da stavi datum, molim Vas?

10 SVJEDOK: [obilježava]

11 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Osim ako Vijeće ne smatra da je to
12 važno, mi imamo izvještaj i ja mislim da je ovo van raspona unakrsnog
13 ispitivanja. Moj uvaženi kolega je pomenuo da se poziva na svoje jučerašnje
14 glavno ispitivanje, pokušava da ga dopuni. Ja shvatam da je to značajno i mi
15 želimo to da pogledamo, ali mi imamo te izvještaje. Ako je želio da izvede
16 te dokaze, to je trebao da uradi juče. Mislim da niko danas nije govorio o
17 tim fotografijama i to je izvan raspona unakrsnog ispitivanja.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Koji je Vaš odgovor na to?

19 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Gospođa Condon je postavljala
20 pitanja u vezi sa Kozlukom i pitala da li su ti ljudi bili ustrijeljeni na
21 licu mjesta. Kao što Vijeće zna, nema preživjelih ovog strijeljanja. Prema
22 tome, ja sam želio da pojasnim dokazima koji su na raspolaganju, kako bi se
23 potkrijepili njegovi zaključci da je on zaista došao do te činjenice da su
24 oni zaista ustrijeljeni tu, na licu mjesta.

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Slažemo se s Vama, gospodine
2 McCloskey. Možete nastaviti.

3 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Sada ćemo preći na posljednju
4 fotografiju, to je po spisku 65ter 665, stranica 29 istog ovog izvještaja.
5 Tu su dvije fotografije.

6 P: Vi ste pomenuli, tokom unakrsnog ispitivanja, da jedan od razloga
7 zbog kojeg ste došli do mišljenja da su ljudi bili ustrijeljeni je da su
8 ljudi zgrabili neke biljke u ruku i da se to vidjelo u grobnici. Da li je to
9 taj dokaz o kojem smo govorili?

10 O: Da.

11 P: Kada pogledamo ovu donju fotografiju, da li ste Vi mogli da
12 zaključite da su te biljke ustvari istrunule u tlu?

13 O: Da, one su potpuno istrunule, one su tu u tlu istrunule tako kako
14 smo ih mi našli.

15 P: Hvala, profesore. Nemam više pitanja o tome.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da budemo sigurni da imamo
17 odgovarajuću referencu za ove dvije fotografije: 665, stranica 29, da. Hvala
18 Vam.

19 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] To možemo ponovo da obilježimo prije
20 nego što zatvorimo to.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim da nema potrebe da se to
22 obilježi, jer smo se samo pozivali na to. Nema potrebe da se to posebno
23 uvodi u spis, imaćemo onda jednu stranicu manje.

24 [Sudije vijećaju]

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Da li imate pitanja? Sutkinja Prost,
2 sudija Stole?

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja sam ranije želio da postavim niz
4 pitanja; međutim, gospodin Haynes je to postavio. Ostalo je samo još jedno
5 pitanje, želio bih to da nam pojasnite, profesore. Koliko sam shvatio taj
6 uzajamni odnos koji postoji na Univerzitetu u Sydneyju, kada je riječ o
7 antropologiji i arheologiji, i tako dalje, ali ono što bih želio da nam
8 pojasnite je sljedeće, posebno pošto ste Vi rekli da ste u nekim drugim
9 slučajevima takođe popunjavali ulogu antropologa: u ovom konkretnom zadatku
10 koji ste imali za Međunarodni sud - i to ne samo jedan, već više od jednog
11 zadatka - da li ste Vi ograničili Vašu ulogu na ulogu arheologa ili ste,
12 takođe, povremeno popunjavali i ulogu antropologa?

13 SVJEDOK: [simultani prevod] Nikada nisam popunjavao ulogu
14 antropologa, u smislu da sam ja radio sa mrtvačnicom, ali sam primijetio
15 neke vrlo jasne karakteristike na kostima - recimo, starenje kostiju ili,
16 recimo, kosti kod osoba koje nisu bile stare - i to sam primijetio u svojim
17 zabilješkama. Ali je sve to dalje prepušteno antropologu u mrtvačnici, ništa
18 nije ostalo neutvrđeno.

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam mnogo, profesore. Ovim smo
20 došli do kraja Vašeg iskaza. Vama će se pružiti pomoć koja Vam je potrebna i
21 ja želim da Vam se zahvalim u ime Međunarodnog suda i takođe Vam želim
22 sretan put kući.

23 SVJEDOK: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

24 [Svjedok se povlači]

25 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak, gospodine Meek.

26 U vezi sa uvođenjem dokumenata, da li ima nekih dokumenata koje
27
28
29
30

1   želite da se uvedu ili su već svi uvedeni, u skladu sa našom odlukom?

2   G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Gospodine predsjedavajući, svi su
3   uvedeni ranije.

4   SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Osim ovog koji ste sad koristili?

5   G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Tako je.

6   SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] To će se primjereno obilježiti. Da
7   li ima prigovora na uvođenje tog dokumenta, te dvije fotografije? U redu,
8   hvala. Da li bilo ko od timova Odbrane želi da uvede bilo kakve dokumente?
9   Da, gospođu Condon? Vi ste se pozivali na nekoliko članaka.

10   GĐA CONDON: [simultani prevod] Ja sam predočila profesoru P2177 i to
11   je dokument koji je on obilježavao crvenim perom, i tražim da se uvede taj
12   dokument.

13   SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Da li ima prigovora s Vaše
14   strane, gospodine McCloskey?

15   G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Nema prigovora.

16   SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Onda se to uvodi. Vi nemate
17   namjeru da nudite na usvajanje dokumenta na koja ste upućivali svjedoka?

18   GĐA CONDON: [simultani prevod] Ne, časni Sude.

19   SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, hvala.
20   Gospodine Meek.

21   G. MEEK: [simultani prevod] Gospodine predsjedavajući, časni Sude, ja
22   bih želio da obavijestim Vijeće da moram da napustim sudnicu poslovno i moj
23   klijent je to odobrio.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Hvala lijepo, gospodine
2 Meek.

3 Sljedeći svjedok. Ko će ispitivati sljedećeg svjedoka?

4 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Gospodin Elderkin je ovdje i on je
5 spreman.

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu.

7 [Raspravno vijeće i sekretar se savjetuju]

8 [Svjedok je ušao u sudnicu]

9 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Gospodine predsjedavajući, ako bih
10 ja mogao da odem na sekundu, ja ću se vratiti.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, gospodine McCloskey.

12 Dobar dan, doktore Lawrence, dobro došli.

13 SVJEDOK: [simultani prevod] Dobar dan, časni Sude.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Vi ćete sada početi da svjedočite.
15 Dajte prvo svečanu izjavu.

16 SVJEDOK: [simultani prevod] Svečano izjavljujem da ću govoriti
17 istinu, cijelu istinu i ništa osim istine.

18 SVJEDOK: CHRISTOPER LAWRENCE

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, doktore Lawrence. Molim Vas,
20 raskomotite se. Gospodin Rupert Elderkin iz Tužilaštva će Vam postavljati
21 pitanja u glavnom ispitivanju, a nakon njega će Vas ispitivati pripadnici
22 timova Odbrane.

23 Gospodine Elderkin, izvolite.

24 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine
25 predsjedavajući, časni Sude.

26

27

28

29

30

1 Ispituje g. Elderkin:
2 P: Mogu li početi time što ću Vas zamoliti da kažete Vaše ime i
3 prezime?
4 O: Christopher Hamilton Lawrence.
5 P: Doktore Lawrence, šta je Vaše zanimanje?
6 O: Ja sam patolog sudske medicine.
7 P: A gdje trenutno radite?
8 O: Ja sam državni patolog sudske medicine za Tasmaniju.
9 P: Možete li nam ukratko reći šta radite svaki dan na svom poslu?
10 O: Kao državni patolog sudske medicine, odgovoran sam za pružanje
11 usluga obdukcije za mrtvozornika u Tasmaniji, a to obuhvata pregled smrtnih
12 slučajeva, utvrđivanje kako je došlo do smrti, pregled rana i formulisanje
13 mišljenja o okolnostima u kojima je došlo do smrti.
14 P: Koliko sam shvatio, Vi ste također prošli obuku i u antropologiji.
15 Možete li nam objasniti u kojoj mjeri je to?
16 O: Pa, moja osnovna obuka je u patologiji sudske medicine, ali ja sam
17 prošao nekoliko kurseva. Proveo sam dvije godine radeći u Sjedinjenim
18 Američkim Državama i za to vrijeme sam pohađao dva kursa forenzičke
19 antropologije, antropologije sudske medicine, i također sam pohađao jedan
20 kurs poslije toga i također sam obavljao pregled ostataka skeleta u Novom
21 Južnom Velsu /New South Wales/, u Bosni, na Kosovu i u Istočnom Timoru.
22 P: Doktore Lawrence, ako sada možemo da se osvrnemo na Vaš raniji
23 dolazak na ovaj Međunarodni sud, u suđenju u predmetu *Krstić*, i posao koji
24 ste obavili u Bosni. Možete li nam ukratko reći kakva je bila situacija,
25 koji je bio Vaš položaj u Bosni?
26 O: Ja sam bio glavni patolog sudske medicine za Međunarodni sud 1998.
27
28
29
30

1 P: U toj ulozi, koje su bile Vaše dužnosti?

2 O: Ja sam koordinirao onaj deo koji se ticao iskopavanja i obdukcija
3 u mrtvačnici; da nadzirem i obavljam obdukcije; da nadzirem aktivnosti
4 antropologa i patologa i drugih članova osoblja u mrtvačnici; i da
5 formulišem izveštaje i rezimiram rezultate obdukcija.

6 P: Izveštaje koje ste pripremili nakon tog rada i izveštaje o kojim
7 ste svedočili, da li su to izveštaji o kojim ste svedočili u predmetu
8 *Krstić*?

9 O: Da.

10 P: Da li ste se bavili još nekim daljim radom po ovom pitanju, od
11 predmeta *Krstić*?

12 O: Ne.

13 P: Doktore Lawrence, kao što znate, pošto su Vaši izveštaji već
14 uvedeni u spis, ja neću više da Vas pitam o sadržaju tih dokumenata. Kao
15 poslednje pitanje želim samo da Vas pitam nešto o materijalima koje ste sa
16 sobom doneli ovde. Možete li ukratko da nam kažete o čemu se radi?

17 O: Ti materijali se sastoje od osam izveštaja sa pojedinačnih
18 lokacija. Isto tako, uključuju... ustvari, na početku svakog od izveštaja je
19 rezime izveštaja; imam spisak tih rezimea. Isto tako sam u vreme predmeta
20 protiv *Krstića* pripremio jedan sažetak u kome navodim opšte brojke koje se
21 baziraju na tim rezimeima.

22 P: Hvala Vam, doktore Lawrence. I, ako želite da se pozivate u nekom
23 od odgovora na ta dokumenta, molim Vas da to kažete i da nas o tome

24

25

26

27

28

29

30

1 obavestite.

2 O: Hvala Vam.

3 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Ja nemam više pitanja.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Elderkin.

5 Ko će prvi da ispituje iz timova Odbrane? Gospodine Lazareviću, Vi
6 ste rekli da ćete ispitivati otprilike oko jedan sat.

7 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Da, i mislim da ću se pridržavati te
8 procjene.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, nastavite. Mi ćemo za jedno
10 pola sata napraviti pauzu.

11 Unakrsno ispituje g. Lazarević:

12 [Svjedok odgovara putem prevodioca]

13 P: [na B/H/S-u] Dobar dan, doktore Lawrence.

14 O: Dobar dan.

15 SUDIJA AGIUS: /nedostaje simultani prevod/

16 [Odbrana se savjetuje s klijentom]

17 G. HAYNES: [simultani prevod] Časni Sude, ima poteškoće da stavi
18 slušalice direktno na uvo. Mislim da je to poznato već sudskom osoblju. Ali,
19 on može da čuje ako stavi slušalice oko vrata.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ako zbog toga bude bilo kakvih
21 problema, molim Vas da nas obavestite i onda ćemo naći neko rešenje.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. HAYNES: [simultani prevod] Hvala Vam, to je vrlo ljubazno od Vas.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Lazareviću, izvolite.

3 Izvinjavam se što smo Vas prekinuli pre nego što ste i počeli.

4 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite.

6 G. LAZAREVIĆ: [na B/H/S-u]

7 P: Doktore Lawrence, mi smo od naših kolega iz Tužilaštva dobili Vaš
8 *curriculum vitae*, a oni su ga... oni su Vas danas pitali, gospodin Elderkin.

9 Vi ste radili kao glavni patolog sudske medicine u periodu maj-oktobar 1998.
10 godine u Bosni, je li to tačno?

11 O: Da.

12 P: Možete li nam reći kako je došlo do toga uopšte da se uključite u
13 rad Tužilaštva ICTY-a u Bosni?

14 O: Ja sam pošao da tamo dam nekakvu pomoć Međunarodnom krivičnom
15 sudu, 1997. godine. Zbog nepredviđenih okolnosti, nije bilo potrebe da ja
16 radim 1997., a onda, početkom 1998. godine, ja sam ponovo čuo od
17 Međunarodnog suda, koji je tražio forenzičara patologa da radi za njih šest
18 meseci. Oni su mene kontaktirali, kao jedan broj drugih patologa, uradili
19 smo razgovor preko telefona, ponuđen mi je posao.

20 P: Hvala Vam lepo. Dakle, od Vas je potekla inicijativa da krenete...
21 da... da uđete u taj posao?

22 O: Da, u određenom stepenu.

23 P: Hvala najlepše. Nakon što ste dobili posao kao patolog u
24 Tužilaštvu Međunarodnog suda, pretpostavljam da ste imali određeni *briefing*,
25 da su Vam od strane Tužilaštva data određena uputstva, u smislu koje su Vaše

26

27

28

29

30

1 obaveze, a takođe i šta možete očekivati u Bosni i šta se od Vas konkretno
2 očekuje tamo. Da li je to tačno?

3 O: Jeste, da.

4 P: I, možete li nam reći ko Vam je dao te prve informacije o tome šta
5 će se... šta se, po mišljenju tužioca, dega...događalo u Srebrenici 1995.
6 godine?

7 O: Teško mi je da se setim. Dobio sam informacije od mnogo ljudi i ne
8 mogu da se setim šta mi je ko rekao, ali sam razgovarao sa Grahamom
9 Blewittom, Johnom Ralstonom, članovima istražiteljskog tima, sa profesorom
10 Richardom Wrightom, tako da sam dobio informacije od velikog broja ljudi.

11 P: Hvala Vam najbolje. Ja, naravno, ne mogu ni očekivati da se Vi
12 setite svake reči koja je rečena i svakog izvora koji je to rekao, ali
13 možete li nam makar ukratko sažeti suštinu informacija koje ste u Tužilaštvu
14 dobili, od toga kakav je bio njihov stav šta se desilo u julu 1995. godine u
15 Srebrenici? Šta je Vama predočeno da se dogodilo?

16 O: Meni je rečeno da je mnogo ljudi ubijeno, da su sahranjeni, da su
17 grobnice potom iskopane i da su ta tijela ponovno sahranjena.

18 P: Hva...hvala Vam na ovom odgovoru. Znači, od Vas se očekivalo da
19 dokažete, odnosno da pronađete dokaze da se ovo što ste nam upravo rekli
20 tako i dogodilo?

21 O: Ne. Moj posao, kao patologa forenzičara, kod ovoga kao i u svemu
22 drugom što radim, jeste da provjerim informacije koje dobivam, da vidim da
23 li su tačne. U toku bilo koje istrage ili ispitivanja koje vršim, ja dobivam
24 informacije, no moj je posao da provjerim te informacije i vidim da li su
25
26
27
28
29
30

1 tačne.

2 P: Hvala Vam lepo. Prilikom priprema za odlazak na teren, da li Vam
3 je slučajno predočen podatak da se na teritoriji opštine Srebrenica - takođe
4 i u susednim opštinama, Bratunac i Zvornik - da su tokom 1992. godine tamo
5 vođene veoma intenzivne borbe između srpskih i muslimanskih snaga? Dakle,
6 nekih tri godine pre događaja 1995. godine.

7 O: Da. Bilo mi je poznato to da su vođene ranije borbe.

8 P: I da li Vam je skrenuta pažnja da prilikom obavljanja Vašeg posla
9 imate u vidu i mogućnost da su neke od grobnica na koje biste naišli možda
10 nastale 1992. ili 1993. godine, te da treba da obratite posebnu pažnju i na
11 tu činjenicu?

12 O: Ne.

13 P: Dakle, Vi nikad niste dobili informaciju od Tužilaštva, pre nego
14 što ste krenuli tamo, da postoje određene masovne grobnice na teritoriji
15 Zvornika i Bratunca koje datiraju iz 1992. godine. Da li oni uopšte imaju
16 takvu informaciju?

17 O: Ne sjećam se da mi je to konkretno rečeno. Znao sam da jeste bilo
18 tamo grobnica.

19 P: Dakle, Vi nikad niste, prilikom iskopavanja tih grobnica,
20 utvrđivali vreme smrti; a, naime, da li se radi o licima koja su stradala
21 1992., 1993. godine ili, pak, 1995.? Ja nisam to pronašao ni u jednom od
22 izveštaja koji nam je tužilac dao.

23 O: Trebalo bi da istaknem da ja nisam vršio iskopavanja, da je to
24 radio Richard Wright, i pitanja te vrste trebalo bi vjerovatno njemu

25

26

27

28

29

30

1 uputiti. Ali, da, izuzetno je teško utvrditi vrijeme smrti na osnovu
2 normalnih tehnika koje bi patolog koristio u takvim grobnicama.

3 No, ja razumijem i shvatam da je bilo nekih predmeta koje su izuzeli
4 drugi ljudi iz tih grobnica, koji sugerišu, odnosno, bar u nekim grobnicama
5 postoje dokazi da su oni iz vremena koje je kasnije... 1992. i 1993.

6 P: Da, slažem se, i možda je ovo pitanje i bilo namenjeno gospodinu
7 Wrightu. Ali, sad sa Vašeg stanovišta, kao forenzičkog patologa - da li bi
8 to uticalo na obdukcioni nalaz koji Vi sačinjavate, činjenica da je telo
9 koje ispitujete izgubilo život dve ili tri godine pre 1995. godine?

10 O: Na osnovu ispitivanja tijela samog po sebi, ja nisam mogao da
11 utvrdim vrijeme smrti.

12 P: Hvala Vam najlepše. Takođe, pre nego što ste otišli tamo na teren
13 i pre nego št... i tokom tog, da kažem, *briefinga* koji ste imali u Tužilaštvu,
14 da li s... Vam je skrenuta pažnja na činjenicu da je velika kolona
15 srebreničkih Muslimana, od kojih je jedan priličan broj bio naoružan,
16 krenula u proboj kroz teritoriju pod kontrolom Vojske Republike Srpske,
17 prema Tuzli, i da je ta kolona imala teške gubitke tokom tog proboja?

18 O: Da.

19 P: Hvala Vam najlepše. Vid'te, ja sam pregledao izveštaje koje ste Vi
20 podneli u vezi sa obdukcijom tela koja su pronađena u grobnicama i hteo bih
21 sad da Vam skrenem pažnju na određenu jednu činjenicu koja se provlači kroz
22 priličan broj njih. Recimo, izveštaj obdukcije ostataka na lo...lokalitetu
23 Liplje 2, Vi ste naveli na jednom mestu da oružje nije pronađeno ni kod
24 jednog tela, nijedno telo nije bilo odeveno ni u vojnu niti u policijsku

25

26

27

28

29

30

1 uniformu. Zatim, kada govorite o Zelenom Jadru 5, kažete: "Ni uz jedno telo
2 nije pronađeno oružje, te nijedno telo nije bilo odeveno ni u vojnu niti u
3 policijsku uniformu." To isto se nalazi i u Vašem nalazu u vezi obdukcije
4 tela Čančarski put, lokalitet 3.4, i u svim Vašim ostalim nalazima, izuzev
5 što to nisam pronašao u Kozluku.

6 Dakle, možete li mi reći da li ste Vi dobili od tužioca instrukciju
7 da obratite pažnju na oružje ili uniforme, ili ste Vi sami smatrali da je
8 ova činjenica značajna i da je trebate pomenuti u Vašem izveštaju?

9 O: Nisam dobio uputstva o tome kako da pišem izvještaje. Ja sam imao
10 tendenciju da slijedim obrazac izvještaja koji je napravio patolog koji je
11 to radio prethodne godine. Bilo mi je poznato da je jedno od mogućih
12 objašnjenja za te smrti da su to smrti nastale u borbi, pa sam to smatrao
13 relevantnim - da uključim činjenicu o tome da li sam našao ljude u uniformi
14 ili ljude koji sa sobom imali oružje.

15 P: Dakle, ako sam ja razumeo dobro Vaš odgovor, Vi smatrate da je
16 činjenica pronalaska oružja u masovnoj grobnici i činjenica da se telo
17 nalazilo obučeno u uniformu od značaja za procenu da li se radi o vojnom
18 licu ili o civilu?

19 O: To je jedan od elemenata dokaza koji bi mogao da pruži odgovor na
20 to pitanje.

21 P: I stoga se on i nalazi u Vašim izveštajima, je li tako?

22 Vidite, mi smo ovde, pred ovim Tribunalom, čuli veći broj svedočenja
23 preživelih iz Srebrenice, koji su navodili da su bili pripadnici Armije
24 Bosne i Hercegovine, ali da nikada nisu ni zažubili uniforme, a neki
25
26
27
28
29
30

1 od njih su rekli, takođe, i da nisu imali ni oružje. Da li Vam je to ikada,
2 ta činjenica o kojoj sam Vam sad... koju sam sad upravo izneo, bila
3 prezentirana od strane tužioca?

4 O: Ne, ne konkretno.

5 P: Hvala lepo. Hteo... samo da Vam postavim par opštih, generalnih
6 pitanja koja se tiču, kako se to u izveštajima navodi, "primarne i
7 sekundarne grobnice". Možete li nam objasniti na osnovu čega se pravi
8 razlika šta je primarna, a šta je sekundarna grobnica?

9 O: Ja ne tvrdim da mogu da kažem kakva je razlika između primarne i
10 sekundarne grobnice. Takvu bih informaciju dobio od Richarda Wrighta, koji
11 je bio ekspert za to pitanje.

12 P: Ali, pošto se one pominju vrlo često, čak ovde u ovim dokumentima,
13 koji je bio Vaš kriterijum neki kada ste pisali uopšte primarna ili
14 sekundarna grobnica, koji ste primenili kada ste se odlučivali kako da
15 nazovete?

16 O: Kao što sam rekao, ja sam se oslanjao na Richarda Wrighta da
17 napravi tu procjenu. Ja sam bio prisutan na dvjema grobnicama, ali ne tvrdim
18 da ja imam ekspertizu kako bih mogao da Vam kažem koja je primarna, a koja
19 je sekundarna lokacija.

20 P: Hvala Vam lepo. [simultani prevod] Oprostite, samo trenutak.

21 [Odbrana se savjetuje]

22 G. LAZAREVIĆ: [na B/H/S-u]

23 P: /nečujno/ ...Vašeg istraživanja, Vi ste utvrđivali, pretpostavljam,
24 i broj tela koja su nađena u grobnicama?

25 O: Ne želim da izbjegavam pitanje, ali to je uglavnom bio posao
26 forenzičara antropologa, gospodina Jose-Pabla Baraybara, i ja sam uključio
27 te brojke u svoj izvještaj zato što sam mislio da bi bilo nemoguće razumjeti

28
29
30

1   moj izvještaj bez te informacije. Ali, kalkulacije je vršio gospodin
2   Baraybar i pitanja o tome trebaju biti upućena njemu.

3   P: Hvala Vam lepo što ste me uputili. Dakle, ako sam ja dobro
4   razumeo, Vaš izveštaj sadrži takve podatke, ali izvor tih podataka niste Vi,
5   nego gospodin Baraybar?

6   O: To je tačno.

7   P: Hvala Vam lepo. Sada Vas mo... samo da nam pomognete u vezi
8   utvrđivanja preciznijih vremena kada su vršena iskopavanja na lokalitetima
9   koji su vezani uz Vaš rad. I sad, ja bih voleo samo ako možemo da prodemo
10   kroz njih, to ćemo vrlo brzo uraditi. Vi mi samo potvrdite ako sam ja naveo
11   tačno vreme, a ako ne, onda Vas molim da mi ukažete da je to tako.

12   Znači, kol'ko sam ja shvatio, prva od ovih autopsija koje ste vršili
13   odnosi se na branu, i to je bilo u junu 1998. godine. Je li tako? To je bilo
14   prvi... prva lok... lokalitet koji ste Vi obrađivali?

15   O: Da, to je tačno.

16   P: Nakon toga, po ovoj evidenciji koju ja imam, u avgustu 1998.
17   godine ste obrađivali, znači, put Čančari, lokalitet broj 12?

18   O: Tačno.

19   P: Da bi, nakon toga, otprilike u periodu avgust i septembar 1998.,
20   obrađivali mesto broj 3 na putu Čančari?

21   P: E sad, samo bih molio još da mi pomognete oko ovih stvari. Mi
22   imamo i Vaš izveštaj o telima koja su pronađena pored Kozluka 1998. godine
23   ali, obzirom da nismo nigde pronašli datum kada je to rađeno, možete li nam
24   malo поближе odrediti kad je to bilo, po Vašem najboljem sećanju?

25

26

27

28

29

30

1 O: Morao bih da pogledam svoje bilješke.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Imate pravo na to.

3 SVJEDOK: [simultani prevod] Ja sam bio uključen na lokalitetu Kozluk,
4 trajalo je jedan dan. Podaci o tome uključeni su na poledini Puta Čančari 3.
5 Međutim, tu nije naveden datum kad je izvršeno pregledavanje. Dakle, tamo
6 sam radio samo jedan dan, i to je vjerovatno bilo nakon što sam završio CR
7 3, a vjerovatno tokom ispitivanja slučajeve sa puta Hadžići, ali ne mogu da
8 Vam navedem specifičan datum.

9 G. LAZAREVIĆ:

10 P: Hvala najlepše. To nas ipak dovodi u jednu određenu vremensku...
11 period, bliži. Nakon toga, vidim da su sve ostale lokacije koje ste Vi
12 obrađivali bile u oktobru 1998. godine. Tu se, znači, govori o Hadžići road...
13 putu Hadžići 3, 4, 5, Zeleni Jadar 5 i Liplje 2. Je li to tako?

14 O: Da.

15 P: I, možete li mi sad samo reći, hronološki samo, koja je išla prva,
16 koja nakon nje, od ovih lokacija, ako imate takav podatak?

17 O: Koliko mogu da se sjetim, bilo je nekoliko lokacija. Put Hadžići
18 3, 4 i 5 su rađeni paralelno. U toj fazi imali smo veći broj timova, negdje
19 oko devet timova i, na osnovu sjećanja, mislim da su neki od različitih
20 lokaliteta obrađivani u različito vrijeme.

21 Koliko se sjećam, ja sam vjerovatno bio na Hadžićima 3, zatim na 4,
22 pa na 5, ali nisam sasvim siguran. Opet, ako je to važno, ja mogu da
23 pogledam svoje bilješke.

24 P: Nije to toliko značajno, samo sam hteo još da vidim lokaciju
25 Zeleni Jadar i Liplje, da li je to bilo pre ili posle Hadžića?

26 O: Nakon toga.

27

28

29

30

1 P: Hvala Vam najljepše.

2 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Časni sude, da li je sada vrijeme za
3 pauzu?

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, imaćemo pauzu od 25 minuta i
5 potom nastaviti.

6 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.
7 ... Početak pauze u 12.29h
8 ... Sjednica nastavljena u 12.58h

9 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Izvolite sjesti.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, gospodine Lazarević, izvolite.

11 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

12 P: [na B/H/S-u] Doktore, hteo bih sad da pređemo na jednu drugu temu
13 u odnosu na ovo što smo do sada razgovarali, a ona se odnosi generalno na
14 probleme sa kojima ste se susretali prilikom rada na obdukciji. I hteo bih
15 da Vam iznesem par navoda u vezi sa tim i da Vas pitam da li ste sa njima
16 saglasni.

17 Dakle, prvi navod je da: "U normalnoj situaciji, odluka o tome da li
18 je povreda zaživotna ili postmortalna u velikoj meri je zasnovana na
19 posmatranju okolnog mekog tkiva i stvari koje se s tim mogu dovesti u vezu,
20 kao što su modrice, otekline i krvarenje. U raspalim telima, u kojima tkivo
21 brzo menja boju i počinje se kidati, ovo postaje izuzetno teško, a ako su
22 posmrtni ostaci svedeni na skelet, i nemoguće. Prelom koji se desi na
23 nekoliko dana pre smrti, dakle, pre nego započne bilo kakav proces
24 zarastanja, izgledaće potpuno jednako kao i prelom nastao nedeljama, ili tu
25 negde, nakon smrti. Postojanje modrica, i tako dalje, jedino je što ih
26 normalno može razlikovati."

27 Da li se Vi slažete sa ovom ocenom?

28 O: Da, uopšteno govoreći.

29

30

1 P: Da, i to i jeste bila jedno generalna... jedan generalni navod.

2 I hteo bih sad još jedan da Vam... predočim takođe jedan navod. Dakle:

3 "Kod često nepotpunih i raspalih tela, praktično je nemoguće biti siguran da
4 li je ijedna od navedenih povreda nužno zaživotna, te su teoretski sve one
5 mogle biti postmortalne, čak i one koje su potpuno očevidno bile povrede od
6 strane vatrenog oružja." Da li se i sa ovim slažete?

7 O: U rijetkim slučajevima još uvijek bi bili dokazi krvarenja, ali to
8 bi bilo u vrlo malom broju.

9 P: Hvala lepo. Ali, kao generalni primer, ovo što sam Vam naveo je
10 tačno?

11 O: Da.

12 P: I, u Vašim izvenj... svi Vaši izveštaji koje ste napravili sačinjeni
13 su uz pretpostavku da je velika većina prostrelnih rana i drugih relevantnih
14 povreda koje su nađene na telima nastale zaživotno, te da su one bile uzrok
15 smrti, je li tako?

16 O: Da, to je bila moja opšta pretpostavka.

17 P: I -

18 PREVODILAC: Malo sporije čitajte, hvala.

19 P: I, bez ovakve pretpostavke - znači, da su te povrede nanete
20 zaživotno i da su one uzrok smrti - svaka dalja analiza bi bila
21 bespredmetna, je l' tako?

22 O: Da, bilo bi vrlo teško doći do bilo kakve dalje procjene.

23 P: Hvala Vam najlepše. Iz izveštajâ koji su nama obelodanjeni, Vaših
24 izveštajâ, primetio sam da se Vi nigde niste upuštali u utvrđivanje mesta

25

26

27

28

29

30

1 gde su lica, koja s... nad kojima ste vršili obdukciju i koja su pronađena u
2 grobnicama, zapravo izgubila život. Vi ste se samo bavili uzrokom smrti, je
3 li tako?

4 O: Nisam sasvim siguran da sam potpuno shvatio Vaše pitanje.

5 P: Možda bih mogao, naravno, da ga postavim i na drugi način. Vi
6 niste, znači, istraživali niti ste mogli doći do saznanja gde, kada i pod
7 kojim okolnostima su lica izgubila život - mislim, naravno, na tela koja
8 ste... za koja ste Vi radili obdukciju?

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Samo trenutak, prije nego što on
10 odgovori. Ovo je učinilo pitanje još složenijim, zasigurno. Mislim da je
11 bolje da se vratite na Vaše prethodno pitanje. Ja ću intervenisati ovde, a
12 Vi preuzmite nakon mene, gospodine Lazarević.

13 Vaše prethodno pitanje je bilo sljedeće: "Izveštaji koji su nama
14 prezentirani, Vaši izvještaji su bazirani na njima, i vidim da Vi niste
15 pokušali da utvrdite lokaciju, mjesto gdje su osobe nad kojima je izvršena
16 autopsija, koje su pronađene u grobnicama, zaista izgubile život. Vi ste se
17 usmjerili samo na njihovu smrt, je li tako?"

18 Ja ću preformulisati Vaše pitanje: u Vašoj ulozi patologa sudske
19 medicine, da li ste Vi i u jednom trenutku dok ste obavljali te autopsije,
20 pokušali da utvrdite mjesto odakle su dolazile te osobe?

21 SVJEDOK: [simultani prevod] U vrijeme kada su ubijene?

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da.

23 SVJEDOK: [simultani prevod] Ne.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] A u vrijeme kada su ukopane?

2 SVJEDOK: [simultani prevod] Pa, bilo je nekih povreda, na primjer
3 strijelne rane, kada je metak prošao kroz srce ili kroz mozak, bio je mali
4 broj kod kojih je jasno bilo dokaza krvarenja, i da su to bile brzo-
5 smrtonosne rane, ali moglo se pretpostaviti da su oni umrli tamo gdje su
6 ustrijeljeni. I to je važilo za većinu tih slučajeva.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li ste Vi pokušali da utvrdite
8 mjesto? Vi niste pokušali, zar ne?

9 SVJEDOK: [simultani prevod] Ne.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] A ako niste, zašto niste? To je u
11 suštini bilo to prvo pitanje.

12 SVJEDOK: [simultani prevod] Pa, mislim zbog problema na koje se
13 aludiralo u vezi sa utvrđivanjem vremena kada je došlo do povreda. I, kao
14 što sam rekao, neke od tih povreda su bile očigledno vrlo brzo smrtonosne, i
15 mislim da je bilo malo sumnje u to da se to desilo na mjestu gdje su oni
16 ustrijeljeni.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. A drugo pitanje gospodina
18 Lazarevića, koje sam ja opisao kao složeno, ima jedno ili više konkretnih
19 pitanja kojima se treba pozabaviti.

20 U Vašem radu, da li ste pokušali da utvrdite kako i pod kojim
21 okolnostima su te osobe preminule? Da li je to bio dio Vašeg rada ili ne?

22 SVJEDOK: [simultani prevod] Da.

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Milim da Vi sada možete nastaviti.
24 Ja sam pokušao da pokrijem oba pitanja i da, ustvari, pokrijem različite
25 teme. Izvolite, nastavite.

26

27

28

29

30

1 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Svakako, časni Sude, i vrlo sam Vam
2 zahvalan što ste ovo pojasnili.

3 P: [na B/H/S-u] Gledajući kroz... prolazeći kroz ove Vaše izveštaje, ja
4 sam pronašao različite podatke o tome da se na telima koja ste Vi
5 istraživali nalaze povrede nanete mecima, i to povrede koje su nanete sa
6 prednje strane tela, koje su nanete sa zadnje strane tela, koje su nanete sa
7 strane i one koje su nanete odozgo. Je li tako?

8 O: Da.

9 P: I, na osnovu ove činjenice, možemo li zaključiti da su položaji
10 lica koja su ustreljena tada, kao i položaji lica koja su na njih pucala
11 bili veoma različiti, da u tom smislu ne postoji zajednički imenitelj za sva
12 tela koja su pregledana?

13 O: Ako pogledate podatke na kojih smo mogli da kažemo da li su
14 ustrijeljeni sprijeda ili straga, u većini slučajeva nisam mogao da
15 zaključim, pa je prema tome bilo vrlo teško predviđati, pošto u većini
16 slučajeva se nije moglo sa sigurnošću reći. Mislim da mi nismo imali
17 dovoljno podataka, pouzdanih podataka, da to zaključimo.

18 P: Upravo to i jeste odgovor na moje pitanje. Znači, nemamo... ne
19 možemo izvesti jedan zajednički zaključak za sva tela, u odnosu na to na
20 koji način su... gde su se ona nalazila, kako je pucano, sa koje strane, sa
21 koje distance, iz čega. Ne možemo izvesti jedan jedinstveni zaključak?

22 O: Tako je. Tu ima previše mogućih varijabli.

23 P: I, osim povreda koje su nanete mecima, kod određenog broja lica su
24 pronađeni i tragovi povrede gelerima, kao i povreda koje se ne mogu
25 pripisati, znači, ni puščanim mecima, ni rasprskavajućim sredstvima; i to je
26 isto u Vašim izveštajima, je li tako?

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Hvala Vam najlepše. Hteo bih sada da pređem na jednu drugu temu. U
3 vašim izveštajima sam primetio, u par navrata, da se koristio termin
4 "ligatura". Možete li nam Vi reći šta ste Vi, konkretno, podrazumevali pod
5 terminom "ligatura"?

6 O: U patologiji sudske medicine, "ligatura" se obično koristi kao
7 izraz za vezivanje dijela tijela. Na primjer, vezivanje članaka na rukama,
8 nogama, ili možda oko vrata, u nekim slučajevima, ako je dolazilo do
9 davljenja ili vješanja.

10 P: I, naravno, ligatura ustvari može da predstavlja i komad tkanine
11 koji je pocepan, da bi imao oblik i dužinu koja je potrebna da se sa njim
12 uradi ono što je potrebno?

13 O: Da.

14 P: Vidite, pred ovim Tribunalom mi smo čuli svedočenje jednog od
15 svedoka, koji je radio u bolnici u Srebrenici 1995. godine, i koji je
16 navodio da je u to vreme u Srebrenici bio veliki nedostatak sanitetskog
17 materijala, te da je veliki broj ranjenika u julu 1995. godine bio previjan
18 svim mogućim sredstvima; znači, osim zavoja, i pokidanim komadima tkanine.
19 Pretpostavljam da Vi ne znate za ovu činjenicu?

20 O: Ne. Bilo je nekih tijela koja su imala na sebi zavoje. Međutim... i,
21 ustvari, u jednom konkretnom slučaju jedan je imao i zavoj, ali je imao i
22 povez na zglobovima ruke.

23 P: I samo još jednu stvar sam hteo da Vas upitam u vezi sa ovim. Da
24 li Vam je možda ikada od strane Tužila...Tužilaštva skrenuta pažnja na
25 činjenicu da su, tokom celog rata u Bosni, različite jedinice, koje su
26 pripadale i srpskoj i muslimanskoj i hrvatskoj strani, vrlo često nosile
27 trake oko ruku, kao znak raspoznavanja u određenim akcijama?

28
29
30

1 Da li su Vam to ikada rekli?

2 O: Ne.

3 P: I, da li možete isključiti mogućnost da su te /sic/ improvizovani
4 zavoji, kao i te trake koje su nošene, ustvari ono što ste Vi prilikom
5 obdukcije pronašli u masovnim grobnicama?

6 O: Da.

7 P: Na osnovu čega?

8 O: Na nekim tijelima, ligature su bile jasno vezane oko zglobova
9 ruku, i dalje su bile na tom mjestu. U nekim slučajevima su bile jasno
10 vezane ruke iza tijela. Ja imam vrlo malo sumnji, ustvari nemam uopšte
11 sumnji, da je riječ o povezima na zglobovima ruku, a ne o nekoj vrsti
12 oznake.

13 P: Ali, na nekim lokacijama su pronađeni takvi komadi tkanina koji
14 nisu bili vezani ni za jedan konkretno... ni za jedno telo, konkretno; oni su
15 nađeni van toga. Da li znate za to?

16 O: Da. Slažem se da je bilo takvih komada i ja sam to uključio u svoj
17 izvještaj. Napisao sam koji su nepobitno povezi na rukama, a koji bi mogli
18 da budu. Ali, moram da ukažem na ogromnu sličnost između onih koji su bili
19 vezani na zglobovima i onih koji su nađeni u tlu, i to nas je navelo na to
20 da zaključimo da su to vjerovatno ligature.

21 Ali, ja se slažem da, u odsustvu jasnih dokaza da su oni oko zgloba,
22 ne možete biti sasvim sigurni u to.

23 P: Hvala Vam najljepše na Vašem odgovoru. U Vašim izveštajima, Vi ste
24
25
26
27
28
29
30

1 posebno odvajali kompletna tela i delove tela koji su pronađeni u grobnicama
2 i nad kojima su vršene obdukcije. I Vi ste te delove tela, u ovim
3 izveštajima koje ste zbirne po...podnosili, ta lica, odnosno te delove ubra...
4 te delove tela koji su pronađeni tretirali kao fizičko lice, svako. Da li se
5 sećate toga?

6 O: Da.

7 P: Sada bih hteo da Vam postavim jedno hipotetičko pitanje; obzirom
8 da ste Vi veštak, mislim da možete odgovoriti na njega. Ukoliko bi se, u
9 jednoj sekundarnoj grobnici, pronašla ruka koja pripada jednom čoveku, a u
10 drugoj, potpuno odvojenoj sekundarnoj grobnici, pronašla druga ruka, koja
11 pripada istom čoveku, u Vašim izveštajima bi se to pojavilo kao da se radi o
12 dvojici, dva pronađena lica. Je li tako?

13 O: Ne baš. Ja sam Vam naveo podatke o uzrocima smrti za cijela tijela
14 i onda za nepotpuna tijela. Mislim da informacija o potpunim tijelima je
15 prilično pouzdana, ali očigledno je izuzetno teško, kada je riječ o
16 nepotpunim tijelima, zaključiti da li je riječ o jednoj osobi koja je
17 ubijena, ili dvije osobe koje su ubijene. To jednostavno nije moguće. Da smo
18 bili u mogućnosti da sastavimo svako tijelo, možda bi to bilo moguće.

19 Razlog zašto sam ja uključio obe informacije, o potpunim tijelima i
20 dijelovima tijela, posebno u prekopanim grobnicama, i to više prekopanim
21 grobnicama, kao što je Liplje, bilo bi teško doći do bilo kakve korisne
22 informacije. Takođe, mislim da sam morao da ukažem na to koliko smo imali
23 strijelnih rana. Ali, ja se slažem, vrlo je teško - osim ako se potpuno ne
24 sastave, spare svi dijelovi tijela - teško je tumačiti tačno šta ti
25 pojedinačni dijelovi tijela znače u odnosu na uzrok, stvarni uzrok smrti.

26 P: Hvala Vam. Znači, da bismo imali potpunu sliku, praktično bi
27
28
29
30

1   trebalo uraditi DNK analizu svakog segmenta, dela pronađenog tela, kako bi
2   se ustanovilo da li se radi o istom licu kome pripada, recimo, jedan zub ili
3   deo lobanje ili deo šake?

4   O: Da. I, s obzirom na to da su tijela bila izmiješana - mislim da
5   smo ponekad imali i do 14 osoba u jednoj vreći za tijelo - mislim da bi taj
6   proces bio izuzetno težak.

7   P: Samo, da li sam ja dobro shvatio iz Vašeg, ovaj, odgovora - prema
8   Vašem najboljem saznanju, ta vrsta analize i ta vrsta uparivanja nikada nije
9   izvršena?

10   O: Mi smo uvijek pokušavali da sparimo tijela, a u nekim slučajevima,
11   zbog odjeće ili nekih abnormalnosti, bili smo u mogućnosti da to uradimo,
12   ali to je bio vrlo mali broj. A u toj fazi nismo imali dovoljnu količinu DNK
13   dokaza koja bi nam omogućila da tako nešto uradimo.

14   P: Hvala Vam najlepše. Ostalo je još samo par pitanja.

15   Kada sam gledao predmet iz jednog... jedne skice koju sam pronašao - to
16   je dokaz Tužilaštva P638 - primetio sam da je zaključak ukupnog forenzičkog
17   tima bio da je masovna grobnica u Zelenom Jadru predstavlja, ustvari,
18   sekundarnu grobnicu u odnosu na Glogovu 2. Da li je to bio zaključak koji
19   ste vi, kao tim, izveli?

20   O: Ja nisam bio osoba koja je primarno imala zadatak da to uradi. To
21   bi se opet svelo na Richarda Wrighta. Ali, ja svakako smatram da ostaci koje
22   smo mi vidjeli u Zelenom Jadru se vjerovatno odnose na skladište Kravica.

23   P: Samo još jedno pitanje u vezi sa tim.

24

25

26

27

28

29

30

1   Prema Vašem nalazu, koji se odnosi na lokalitet 5 u Zelenom Jadru, prema
2   procenama, ta grobnica je sadržala najmanje 150 osoba; je li tako?

3   O: Da.

4   P: Ali, taj broj od najmanje 150 je relativno neodređen, u smislu da
5   niste stavili do koliko. Znači, ima li tu neka to... ovaj, tolerancija koja se
6   smatra... kad kažete najmanje 150, da li to znači možda i 160 ili možda i 200?

7   O: Kao što mislim da sam Vam već rekao, minimalni broj pojedinaca je
8   izračunao gospodin Baraybar i to pitanje verovatno treba njemu postaviti.

9   P: Hvala Vam lepo, ja ću to svakako onda i uraditi. Poslušaću Vaš
10   savet.

11   Hteo bih samo još jedno pitanje, vezano striktno za Vašu... za Vaš
12   domen ekspertize. Na osnovu promena na telu, može li se utvrditi pouzdano da
13   li se radi o telu koje je u primarnoj ili koje... ekshumirano u primarnoj ili
14   sekundarnoj grobnici? Dakle, samo na osnovu promena na telu?

15   O: Mislim da to zavisi od onoga što je prisutno. Na primer, ako
16   nađete neke povrede na jednom konkretnom lokalitetu, možete da sumnjate da
17   je to indikacija sekundarne grobnice, ali to sve zavisi od perioda koji je
18   prošao između ukopavanja i otkrića. Uopšteno govoreći, bilo je moguće da se
19   uoče neke povrede do kojih je dolazilo tokom poslednje ekshumacije, ali bilo
20   je teško uočiti razlike između primarnih i sekundarnih lokaliteta, ako se
21   nisu imale druge informacije.

22   I, ponovo, ja rutinski ne bih obavljao taj pregled, to je s pravom
23   radio Richard Wright; to je bio njegov posao.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala, doktore. Nemam više pitanja za Vas.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Lazarević

3 Ko je sljedeći? Gospođo Fauveau, Vi ste rekli 10 minuta.

4 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Gospodine predsjedavajući, hvala, ali
5 mislim da mi treba manje vremena.

6 Unakrsno ispituje gđa Fauveau:

7 P: Gospodine, Vi ste napisali brojne izvještaje o obdukcijama koje
8 ste izvršili na ekshumiranim tijelima na raznim lokalitetima, koji su
9 navodno povezani sa događajima u Srebrenici. Da li bi se moglo reći da je u
10 svakom izvještaju dio izvještaja bio posvećen proceduri, odnosno metodi koja
11 je korištena za autopsiju i ono što se radilo prije autopsije?

12 O: Da.

13 P: U svakom od svojih izvještaja, Vi ste navodili da je odjeća
14 skinuta i potom oprana. Da li je to tačno?

15 O: Da.

16 P: A što se tiče samih tijela, i ona su prana prije autopsije?

17 O: Bila su fotografisana, bez odjeće, pregledana, potom oprana.

18 P: Prije nego što je odjeća prana, prije nego što su tijela prana, da
19 li su ostaci zemlje i bilja bili prikupljeni i na odjeći i na tijelu?

20 O: Ne. Koliko sam ja shvatio, uzorci zemljišta su uzimani na
21 lokaciji. Problem je bio u tome da je moglo doći do kontaminacije u toku
22 transporta, tako da se uzorci zemljišta općenito - takvo je pravilo -

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Meni je ostalo nejasno koji metod koristite i kako odre... kako ste odredili
2 onaj minimalni broj osoba ko... za jedan lokalitet, koji se proteže kao
3 kategorija kroz sva Vaša... kroz sve Vaše izveštaje?

4 O: Moram da ponovo potvrdim da moj posao nije bio da utvrđujem
5 minimalni broj pojedinaca. To je vršio glavni antropolog. Ja sam podatke
6 uključio zato što to čini ostale podatke razumljivim, no ja nisam to navodio
7 kao svoju procjenu.

8 P: U svojim nalazima, Vi ste se bavili, konkretno u... na lokaciji
9 brana i lokaciji Liplje 2, primarnom i sekundarnom grobnicom. Da li ste
10 upoređivali delove minimalnih... odnosno, delove tela iz ove dve grobnice i da
11 li ste uparivali, stvarajući celokupan broj, u tom slučaju?

12 O: Ja nisam kvalifikovan da odgovorim na ta pitanja, mislim da to
13 treba da postavite gospodinu Baraybaru.

14 P: Hvala lepo, ja nemam više pitanja.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospođo Nikolić.

16 Ovde na spisku imam tim Popovića koji je ostao, kao i tim Pandurevića
17 i tim Beare. Tim Beare je zatražio 45 minuta.

18 Izvolite, gospodine Popoviću, odnosno gospodine Živanoviću.

19 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

20 Unakrsno ispituje g. Živanović:

21 [Svjedok odgovara putem prevodioca]

22 P: [na B/H/S-u] Profesore, ja bih Vas molio samo da mi pojasnite neke
23 odgovore koje ste inače dali mom kolegi Lazareviću. Naime, radi se o
24 sahranjivanju, odnosno, o oružju koje bi na neki način ukazivalo na žrtve
25 koje su sahranjene u nekoj od grobnica kao na žrtve oružanog sukoba.

26

27

28

29

30

1 Ja bih Vas molio da mi pojasnite, da li ste Vi u Vašoj praksi, u Vašem
2 iskustvu, imali to... takve situacije da se žrtva oružanog sukoba, tačnije
3 učesnik oružanog sukoba, sahranjuje sa oružjem?

4 O: Ne.

5 P: Hvala. A, s obzirom da ste takođe odgovorili na pitanje mog kolege
6 Lazarevića, da ste pre odlaska i pre početka rada na ovome takođe dobijali
7 određena uputstva od strane istrage i Tužilaštva, odnosno istražitelja, da
8 li možete da mi kažete da li je iko Vama rekao da je takav neki običaj
9 postoji na teritoriji Bosne i Hercegovine, da se žrtva oružanog sukoba
10 sahrani sa oružjem?

11 O: Ne.

12 P: Možda sam samo bio malo neprecizan, pa sam rekô "žrtva oružanog
13 sukoba"; odnosno, učesnik oružanog sukoba, dakle vojnik koji je poginuo. Na
14 njega mislim.

15 O: Odgovor je i dalje ne.

16 P: A je li možete da mi kažete onda što ste to smatrali da bi mogô da
17 bude neki pokazatelj toga da li se radi o žrtvi oružanog sukoba ili se radi
18 o žrtvi koja je... čiji je uzrok smrti neki drugi?

19 O: Zato što sam mislio da postoji jedan kriterij koji je mogao da
20 napravi razliku među njima. Ne znači nužno da sam to smatrao dobrim
21 kriterijem, ali to jeste kriterij.

22 P: Da li to znači da ste Vi taj kriterijum u ovom slučaju odabrali
23 ili ste ga koristili i ranije, kod Vaših veštačenja?

24 O: Mislim, na osnovu sjećanja, da je taj kriterij koristio moj
25
26
27
28
29
30

- 1 prethodnik, pa sam ja zbog toga uključio istu vrstu informacija.
- 2 P: Da li biste mi rekli ko je bio taj Vaš prethodnik?
- 3 O: To je bio doktor Bill Hunt.
- 4 P: Sad, da li je ovo tačno ime, Hunt, koje ste ov... koje vidite,
- 5 verovatno, u... u transkriptu?
- 6 O: Da.
- 7 P: A da li je on isto radio u... na autopsijama tamo u Bosni? Da li
- 8 znate to?
- 9 O: Da, bio je glavni patolog 1997.
- 10 P: Znači, ako sam dobro razumeo, on je na neki način uveo taj metod
- 11 da se, po tom kriterijumu... da se taj kriterijum koristi prilikom nalaza i
- 12 identifikacije, eventualno bliže neke identifikacije žrtava?
- 13 O: Mislim da je tako.
- 14 P: Hvala. Još jedno koje sam hteo pitanje da Vam postavim vezano je
- 15 za ligature. Takođe ste već odgovorili mom kolegi Lazareviću, ali bih Vas
- 16 molio za jedno pojašnjenje.
- 17 Vi ste odgovorili da se u grobnicama, pojedinim grobnicama, su se
- 18 nalazili komadi tkanina koji su na neki način ličili na ligature, ali nisu
- 19 bili obavijeni oko zglobova žrtava. Ja bih hteo da Vas pitam da li ste
- 20 pokušavali da -
- 21 O: Da.
- 22 P: Da, da, izvinjavam se. Da li ste pokušavali da dobijete
- 23 informaciju da li su takve tkanine možda korišćene za neku drugu namenu?
- 24 O: Nisam sasvim siguran da sam shvatio šta mislite pod tim.
- 25 P: Ja ću pokušati da Vam objasnim. Vi ste, svakako, čuli da je jedan
- 26 znatan broj muslimanskih vojnika, vojnika koji su pripadali muslimanskim
- 27 snagama, nije imao uniforme, je li tako?
- 28 O: Da.
- 29
- 30

1 P: E sad, nisam siguran da li su... da li ste, isto tako, bili
2 obavešteni da su oni radi raspoznavanja i razlikovanja nekada oko ruke
3 nosili određene trake, da bi se znalo, da bi se razlikovali i da bi se ras...
4 prepoznavali jer... pošto nisu imali uniforme. Da l' ste to čuli, možda?

5 O: Ne.

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] To je pitanje već postavljeno i na
7 njega je dobiven odgovor, gospodine Živanoviću.

8 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Ništa, hvala, i ja neću imati daljih
9 pitanja.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] To ostavlja još gospodina Haynesa i
11 gospodina Ostojića. Pitam prvo gospodina Haynesa jer, ako doista trebate 45
12 minuta, onda bih rekao da to uradite u jednom dijelu, umjesto u više
13 dijelova, gospodine Haynes.

14 G. HAYNES: [simultani prevod] Ja u ovom trenutku nemam pitanja.

15 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu, onda da počnemo sa Vama,
16 gospodine Ostojiću. Ali, samo jedan trenutak, molim.

17 [Sudije vijećaju]

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li ste ovdje iz nekog posebnog
19 razloga, gospodine Nicholls?

20 G. NICHOLLS: [simultani prevod] Pa, bilo mi je malo dosadno tamo
21 gore. Ne, ne, ja vodim sljedećeg svjedoka i uvijek se bojim da ću na ekranu
22 vidjeti: "Nemam pitanja, nemam pitanja, nemam pitanja," pa sam se zato
23 pojavio.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Nadam se da to nema nikakve veze sa
2 neurozom i anksioznošću. U svakom slučaju, da počnemo sa gospodinom
3 Ostojićem.

4 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Da Vam olakšam, nemam 45 minuta, nadam
5 se da ću završiti za par minuta na svega par područja.

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U svakom slučaju, moramo za par
7 minuta da prekinemo.

8 Unakrsno ispituje g. Ostojić:

9 P: Ranije jutros, kada Vam je moj kolega Lazarević postavio pitanje
10 na stranama 78 i 79, on je pitao: "Da li vjerujete da je pronalaženje oružja
11 u masovnim grobnicama i nalazaženje tijela u uniformama važno kako bi se
12 utvrdilo da li je preminuli bio civil ili vojnik?" A odgovor, u redu 4
13 strane 79, jeste: "To je jedna od tačaka u dokazima koja može da dâ odgovor
14 na to pitanje." Sjećate li se da ste to rekli?

15 O: Da.

16 P: Šta nam još može pomoći u odgovoru na to pitanje?

17 O: Ja mislim da su u pitanju okolnosti. Ja nekako nalazim teškim da
18 povjerujem da ljudi koji imaju poveze na očima i kojima su ruke vezane na
19 leđima, da su to borci i da su bili ubijeni u borbi. Ja pretpostavljam, isto
20 tako, na osnovu opšteg obrasca povreda; u modernoj borbi, najviše povreda
21 dolazi od šrapnela eksplozivnih naprava. To, naravno, se razlikuje od sukoba
22 do sukoba, ali u sukobu većina ljudi ima povrede od šrapnela, a ne od
23 vatrenog oružja, tako da je tako visok broj strelnih rana malo čudan, ako su
24
25
26
27
28
29
30

1 te okolnosti u pitanju.

2 Ima još nešto što sam smatrao čudnim, a to se odnosi na forenzičku
3 patologiju općenito. Kad neko uloži napor da sakrije tijelo, posebno kada ga
4 sahrani, i ponovo sahrani, onda se očito radi o činjenici da neko želi da
5 prikrije nečiju smrt. I ne mogu da shvatim zašto bi se neko toliko trudio
6 ako su to samo bile smrti uzrokovane sukobom.

7 P: Imate li još nekih razloga koji bi mogli da budu od pomoći pri
8 odgovoru na ta pitanja?

9 O: Ne, mislim da su to oni koji mi sada padaju na pamet.

10 P: Hvala. U Vašem izvještaju, primijetio sam da imate dio koji
11 podrazumijeva udaljenost vatre. Možete li objasniti šta je to?

12 O: Da. Kada se govori o strelnim ranama, tradicionalno forenzičar
13 procjenjuje da li je oružje bilo u kontaktu sa tijelom, na udaljenosti do
14 metar od tijela, ili na većoj udaljenosti od te.

15 A način na koji možete to da odredite jeste prisustvo baruta oko
16 rane. U ovom slučaju, mislim da sam vidio samo jedan slučaj koji je mogao da
17 ukazuje na to da je bilo ostataka sačme, ali zbog stepena raspadanja bilo je
18 skoro nemoguće odrediti udaljenost s koje je pucano, to je bilo teško reći.

19 P: Ima još jedan drugi termin, "disartikulacija". Da li su to
20 sinonimi?

21 O: Ne. Tijelo može da bude skeletonizirano, ali još uvijek u
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 kontinuitetu, tako da su ruke u sastavu tijela, glava je u sastavu tijela. A
2 disartikulacija se odnosi na razdvajanje udova. I na tijelu koje je
3 cjelovito i koje na sebi još ima meso možete, na primer, da vidite
4 razdvajanje između gornjeg i donjeg dijela torza, kako se tijelo valjalo
5 kroz grobnicu. To bi bilo disartikulirano tijelo, ali još uvijek relativno
6 očuvano. Dakle, ta dva koncepta su ipak različita.

7 P: Kad se radi o udaljenosti s koje je pucano, da li je bilo nemoguće
8 da se utvrdi udaljenost sa koje je pucano, zbog dekompozicije i
9 skeletonizacije?

10 O: Da, mislim da je to bilo izuzetno teško. Mislim da je moguće da se
11 napravi test na odjeći; ali, opet, imajući na umu stepen kontaminacije,
12 bojim se da bi to bilo veoma teško.

13 P: U Vašim izvještajima, kada spominjete udaljenost s koje je pucano
14 - mislim da to ne govorite u svima - kada Vi spominjete udaljenost, onda
15 kažete da procjena nije samo teška, već i nemoguća.

16 O: Da, mislim da je uglavnom tako.

17 P: Nije mi poznat proces pranja tijela, ali šta se događa sa
18 djelićima metaka ili šrapnela koji ostaju u tijelu ili oko njega?

19 O: U nekim slučajevima, ako je moglo lako da ih se izuzme, to bi se
20 događalo tokom fluoroskopije, kako biste mogli tačno da utvrdite gdje se oni
21 nalaze. I, u većini slučajeva, onda bi se oprao vanjski dio da vidite da li
22 možete da vidite rupe od metaka i onda izvršite disekciju. Ponekad je
23 postalo nužno da se vratite na fluoroskopski pregled da izuzmete taj
24
25
26
27
28
29
30

1 fragment metka, ako se može izuzeti.

2 P: Spomenuli ste malo ovu disartikulaciju. Želim da razumijem - kada
3 je tijelo raspadnuto ili skeletonizirano, da li se može zaključiti da će se
4 dijelovi tog kostura rastaviti od drugih dijelova tijela?

5 O: Kad dođe do potpune skeletonizacije, onda možete to da vidite, ali
6 postoje neki ligamenti koji se sporije raspadaju, pa onda ostanu zajedno.
7 Ali, tu je važno i održavanje tijela. Tijela koja su sahranjena i koja su
8 skeletonizirana nakon toga, ona mogu da budu raspadnuta, ali nisu
9 disartikulisana, zato što nisu bila dirana.

10 P: U autopsijama koje ste Vi izvršili - Vi ste rekli, 888?

11 O: Da, to je broj.

12 P: Koji je postotak bio skeletonizovan?

13 O: To se razlikovalo od lokacije do lokacije. Na brani gotovo svi, na
14 putu Hadžići mislim 80 do 90% je imalo sva meka tkiva.

15 P: Da li ste radili analizu za sve lokacije na kojima ste radili
16 autopsije? O: Imam brojke za Liplje i za branu, gdje su većina bila
17 raspadnuta.

18 P: Da li to znači skeletonizirana? Zato što ste Vi napravili
19 distinkciju.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Ona su bila i disartikulisani i raspadnuta. Onda, Put Hadžići
2 5 je bio najbolji i što se tiče artikulacije i što se tiče dekompozicije.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Moramo ovdje da stanemo.

4 G. OSTOJIĆ: [simultani prevod] Časni Sude, ja neću tražiti da se
5 doktor vrati, ukoliko neko drugi nema pitanja, i gotovo sam završio.

6 Hvala Vam, doktore.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li imate pitanja za dodatno
8 ispitivanje?

9 G. ELDERKIN: [simultani prevod] Ne.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Niko. Doktore Lawrence, mi smo
11 završili sa Vašim iskazom. Želim da zahvalim gospodinu Ostojiću na njegovom
12 pragmatičnom pristupu. Zahvaljujemo Vam što ste došli ovamo i svjedočili i
13 želimo Vam sretan put kući.

14 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

15 ... Sjednica završena u 13.46h.

16 Nastavak zakazan za četvrtak,

17 22.02.2007., u 09.00h.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30